

LHV ajakiri

Investeeri!

Nr 9 | Kevad 2010

**ANALÜÜS
WALL STREETILT:**

Kriisi juured
30 aastat tagasi

GURU:

Oprah Winfrey:
agulist Ameerika
mõjukaimaks
naiseks

AJALUGU:

**Eesti
majandus**
rootslaste
haardes

**Tiina
Talumees:**
alati jalad maas

SUUR UUDIS:

LHV Pank
alustab
arveldamist

PENSIONIFONDID: LHV II SAMMAS AJALOO TIPPUDEL

ABSOLUT BLOODY.

TÄHELEPANU! TEGEMIST ON ALKOHOLIGA. ALKOHOL VÕIB KAHJUSTADA TEIE TERVIST.

Sisukord

- 4 Analüüs**
Õppimine uue maailmamajanduse tõusva-
telt tähtedelt annab investeerimisideid.
- 10 Investori ABC**
Kullakange asendab investering kulla
hinnaga seotud fondi.
- 12 Ajalugu**
Rootsi majandust Baltikumis 17. sajandil
iseloostustas siinse ala võimalikult suur
ärakasutamise emariigi hüvanguks.
- 16 Persoon**
Moekunstnik **Tiina Talumees** on samm-
sammult ehitanud üles hubase moemaja.
- 20 Piik piiri taha**
LHV Panga Leedu esinduse juht **Martynas
Kulvinskas** räägib Leedu majandusest.
- 24 Suur uudis**
LHV Pank alustab arveldamist.
- 26 LHV toetab**
Märtsi alguses kuulutati **Toomas Eduri**
juhtimisel välja Eesti rahvusballlet.
- 28 Uuring**
Euroopa Liidus tehtud uuring näitas,
et Eesti pangateenused on odavad.
- 30 Guru**
Teletöötaja **Oprah Winfrey** on oma
55. eluaastaks teostanud Ameerika unelma.
- 36 Nõuanne**
Saneerimine võib raskustesse sattunud
ettevõtte päästa.
- 38 Pensionifondid**
Pensionifondide fondijuht **Andres
Viisemann** ennustab stabiilset kasvuaastat.
- 41 Haridus**
EBS-is on võimalik õppida
investeeringuskunsti.
- 44 Ettevõtlus**
Kaks näidet, kuidas töötuks jäänud on
asutanud oma ettevõtte.
- 47 Uudised**
Esimene tegevusaasta lõppes kasumiga.
Pensionifondid on ajaloo kõrgtasemel.
- 49 Raamatud**
Ka märtsis lisandus LHV raamatukokku
uut lugemisvara.
- 50 Ristsõna**
Lahenda ja võida seminaripääsmeid!

Tere tulemast arveldama!

Eesti eraisikutele ja ettevõtetele väljastatud laenude jääk on viimase pooleteise aasta jooksul hoogsalt kahanenud ning langenud 2008. aasta alguse tasemele. Samal ajal on hoiuste ja muude investeringute mahud stabiilselt kasvanud. Tublisti on suurenenud ka II samba pensionifondide kogumaht, mis ületab juba 15 miljardit krooni. Trend vähendada oma võlakooormust ja suurendada sääste jätkub.

Et pangad on hoiuseintresse viimasel ajal kiiresti alandanud, tuntakse varasemast enam huvi muude investeerimisvõimaluste vastu. Hea meel on tõdeda, et riigikogus elavneb taas arutelu eraisikute investeringutele tulumaksusoodustuste kehtestamise ja investeerimiskonto üle. On väga tähtis, et suudaksime kasvutada pikaajaliste investeringute mahtu Eesti majanduses ja mitte piirduda raha hoidmisega vaid pangakontol.

Positiivseid uudiseid on ka LHV Panga uute teenuste kohta. Oleme astunud suure sammu, et pakkuda üht kõige põhilisemat pangateenust – arveldamist – ka oma panga klientidele. Kõik LHV Panga kliendid on saanud endale uued kontonumbrid, mis algavad 77-ga. Eesti-sisesed maksed Eesti kroonides on tasuta. Samuti oleme internetikeskkonda sisenemiseks ja seal pangatoimingute tegemiseks kasutusele võtnud uued autentimisvahendid: ID-kaardi, mobiil-ID ja PIN-kalkulaatori.

LHV Pank on eelkõige eraisikute ning väikese ja keskmise suurusega ettevõtete pank. Seetõttu on meie jaoks oluline tagada kiired ja korrektsed arveldused. Tehniline baas on selleks nüüd loodud. Järgneb uus internetipank, mis tuleb tunduvalt lihtsam ja mugavam, kui oleme seni harjunud nägema.

Erki Kilu

LHV Panga juhatuse esimees

Ajakirja Investeeri! annab välja LHV
www.lhv.ee, investeeri@lhv.ee, tel 680 0400

Vastutav väljaandja: Andres Kask

Tootja: Profimeedia OÜ
www.profimeedia.ee, info@profimeedia.ee

Toimetaja: Tiit Efert, **kujundaja:** Martin Mileiko

Reklaam: tel 680 2607, investeeri@lhv.ee

Trükk: Unipress, **trükiarv:** 35 000

Investeeri! on loetav ka
portaalis www.netiajakiri.ee

Eksklusiivne analüüs Wall Streetilt

Mis viis meid kriisi?

Tekst ja graafikud: **Arthur Clancy**, pildid: **Corbis**

Õppimine uue maailmamajanduse tõusvatelt tähtedelt ning saadud teadmiste rakendamine annab ideid investeerimiseks ja oma kodumajanduse tugevdamiseks.

Ameerikas on aasta 1980. Kaks aastakümnet on äri- ja investeerimisvõimalused olnud viletsad, isegi sünged. Ameeriklased nõuavad taas kord õigust lõigata kasu USA võimsast majandusmootorist. Äsja ametisse astunud president tuleb ameeriklaste ärihuvidel vastu: ta vähendab makse, võtab rohkem laenu ning lõdvendab valitsuse kontrollmeetmeid, et anda ärimestele ja investoritele vabad käed oma unelmate teostamiseks.

Majanduskasvust saavad 1980. aastail osa kõik, kes vähegi haaravad. Lugege majandusteadlaste Milton Friedmani ja Robert A. Mundelli kirjutatud, et mõista, millised olid presidendi adopteeritud poliitilised hoovad, mis ameeriklastele sellise jõukuse tõid.

Turud tõusid pidevalt

Koos üha kasvava jõukusega kahekordistus 1980ndatel DOW Jonesi keskmine võrrelduna kahe eelmise aastakümne keskmisega. Aastaks 2008, just enne majanduse kokkukukkumist, oli DOW Jonesi keskmine kasvanud võrreldes 1990. aastaga neljakordseks. Kui aastal 1980 oli USA riigivõlg 1 triljon dollarit, siis 1990. aastaks oli see kasvanud rohkem kui 4 triljoni dollarini.

Iga järgmine Ameerika president toitis jõukuse kasvu aina suurema võla ja deregulatsiooniga, püüdes säilitada status *quo'd* maailmas, kus paljud riigid ihaldasid USA rikkust.

Majanduskrahi taga on keerukas kombinatsioon valitsuse meetmetest ja tegematajätmistest, Hiina kaubandusmudel ja rahapoliitika, taustaks aina kiiremini komplitseeruv maailm. Tihti süü-

distatakse vaid ärimaailma ja panku selles, et nad on pööranud riigi kehtestatud süsteemi enda kasuks.

Muutuv maailm

Järjest laieneval maailmaturul on oma koha sisse võtnud Euroopa Liit, jõuliselt on esile kerkinud Hiina ja mitu uut riiki, kelle survet tunnetaavad ka lääneriigid. Kõik asustatud mandrid on nüüdseks turul esindatud ning avastamist ootavad uued võimalused. Riigid pressivad vastastiku nagu mandrilaamad, moodustades uusi vorme. Seismiline pingeline, mida oli aastakümneid ohjes hoitud, leidis lahenduse aastal 2008.

Alates sellest ajast on investorid püüdnud taastada oma väärtust nii hästi, kui nad suudavad, ning see on täpselt see, mida nad peaksidki tegema. Tänapäeva investorit toetavad parimad nüüdisaegsed nõuandjad, teave ja vahendid ning see on endiselt hindamatu väärtusega, hoolimata sellest, et vahel võib tunduda teisiti. Vast kõige olulisem sõnum 2008. aasta sündmuste kohta on uue maailmamajanduse tunnustamine. Kuni selle ajani olid kolmanda maailma maade sündmused olnud paljudele arenenud riikide elanikele vaid kõrvalise tähtsusega, mille ei olnud turgudele mingit mõju – välja arvatud sõjad ja teised otsesed rünnakud ressurssidele.

Vastates muutuva maailma majandusele

Maailmamajandus on pörganud kokku riiklike piirangute ja poliitikaga. Pole põhjust selle üle

Arthur Clancy on äriarhitekt ja strateeg, kes on nõustanud Fortune 500 ettevõtteid üle 20 aasta, keskendudes Wall Streeti rahandusettevõtetele. Tema kogemustepagasisse kuulub muu hulgas *Global Risk Management Systemi* (GRMS) loomine ja arendamine investeerimispankade jaoks. Ta on loonud börsimaaklerite kauplemisriske hindava tarkvara Risk Adjusted Return On Capital (RAROC). Arthur on olnud mitme börsiettevõtte tehingusaalide kauplemistarkvara ning muude globaalsete tarkvarasüsteemide loomisel peaarhitekt. Tema kliendid on olnud muu hulgas Merrill Lynch, Prudential Securities, JP Morgan Chase, Standard & Poor's, Bankers Trust and AT&T jt. Clancy nõustab ettevõtteid, kasutades äri edendamise programides ärimudeldamist ja analüüsi. Ta elab Manhattanil koos naise ja üheksaastase pojaga.

hirmu tunda ega muretseda – lihtsalt katsed hoida maailma sellisena, nagu see on kogu aeg olnud, on läbi kukkunud. Investorid peavad kohanema ning jätkama oma harjumuspärasest tegevusest, tehes endale selgeks uue üleilmse majanduse võimalused ja ohud.

Oleme juba aastaid olnud tunnistajaks võimaluste kasvule Hiinas, nüüd peame ainult laiendama oma investeeringuid, pöörates tähelepanu Hiinale, Tšiilile, Malaisiale ning paljudele teistele, kus leidub lugematu hulk võimalusi.

See pole lahtiütlemine traditsioonilistest investeeringutest ja teabest. See on lihtsalt korrigeerimine, sest maailmamajanduse tegureid pole seni piisavalt arvesse võetud. Muutust võib näha kas või selles, et kolmanda maailma riike nimetatakse nüüd kiiresti arenevateks riikideks (*Rapidly Developing Nations* – RDE), kes otsivad aktiivselt oma kohta. Nagu ütles Davosi saabunud Saudi Araabia Rahaagentuuri (*Saudi Arabian Monetary Agency*) kuberner Hamad Al Sayyari: „Oleme Lähis-Ida suurim majandus ja meiega tuleb arvestada”.

Investor peaks teadma, kuidas riigid osalevad maailmamajanduses, ning arvestama, mis rolli mängivad nende tugevused või nõrkused investeerimisstrateegiates.

Ehkki RDE-d on mõnes lääneriigis siiani tundmatud, on nad väga arvestatavad majanduses osalejad. Vahetult enne majanduskriisi ületas nende ühendatud aastatulu 1 triljoni USD ning nende aastane ostuvõime on kokku 500 miljardi dollarit. Kuidas neist arvudest kasu lõigata, on iga investori enda teha. Üks võimalus on investeerida oma kohalikesse ettevõtetesse, mis laienevad uutele turgudele. Olles hästi informeeritud, saab üleilmset turgu hõlmata väga mitmesugustes vormides.

Lihtsustatud vaade maailmamajandusele

Majanduslangused tulevad ja lähevad, kuid maailmamajanduse hoovad on kestvad ja pidevad. Investorina tuleb pidada silmas kahte valdkonda: esiteks, kuidas mõjutab üleilmsete tegurite muutumine investeeringuid, ning teiseks, kuidas leida seda teadmist ära kasutades globaalseid investeerimisvõimalusi. Vaatame esiteks üleilmseid majandushoobi.

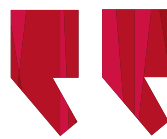
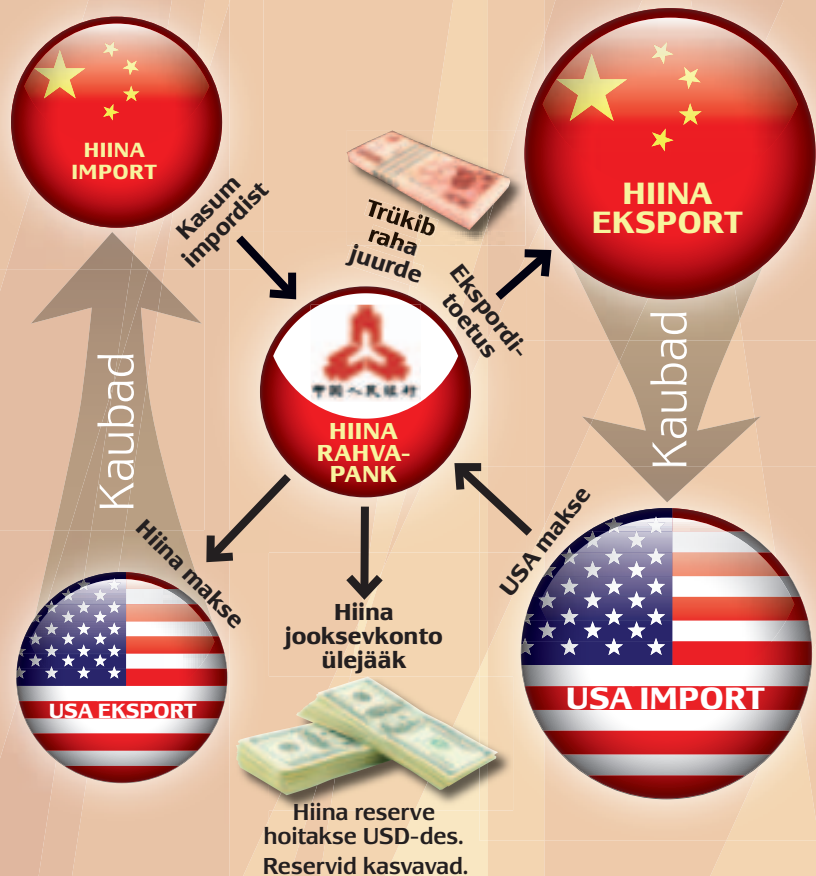
USA ja Hiina vahelised kaubavahetuse ja valuutaküsimused on hea näide probleemidest, mida esineb maailmamajanduses. Eesti on kogunud oma vääringu sidumist Saksa margaga, praegu euroga. Kroon liigub üles-alla protsentuaalselt euroga. Eesti võib tekitada krooni inflatsiooni või deflatsiooni, kuid sellel oleksid tagajärjed, kuna EL-i määrangu järgi on krooni kõikumisvahemik 0%.

Saksa margaga seotuse ajal oli kõikumisvahemik 15%, mis lubas viia raha väärtuse vastavusse majanduse väärtusega. Kui majandus on nõrk, võib raha devalveerimine muuta kaubavahetuse

Hiina rahanduspoliitika seotus dollariga ja kaubavahetusstrateegia

- Kontrollida jüaani (CNY), mitte lasta seda ujuma.
- Hoida jüaani dollariga (USD) seotud.
- Hoida jüaani kurss madalal ja kaubavahetusbilanss enda kasuks.

Väliselt Hiina ekspordib USAsse rohkem kui impordib. Hiina hoiab jooksevkonto ülejäägi dollarireservis. Sisemiselt Hiina kulutab rohkem jüaane ekspordikuludele kui import sisse toob. Trükitab jüaane juurde, et katta puudujääke.

Olles hästi informeeritud, saab üleilmset turgu hõlmata väga mitmesugustes vormides.

ahvatlevamaks, mis on oluline samm majanduse tervenemisel. Raha väärtuse kunstlik ülevaht hoidmine takistab kaubavahetust ja pikendab majanduse allakäiku. Kui aga majandusel läheb hästi, suurendab raha väärtuse tõstmine kasumit. Need on ainult mõned kontseptsioonid, mida tuleks arvesse võtta laiemas majanduslikus ja rahanduslikus kontekstis.

Riigi majandus ja raha väärtus on tihedalt seotud – tasub mõelda, kuidas see toimima hakkab, kui Eesti liitub euroalaga. Eesti raha (euro) on edaspidi tugev tänu võimsatele majandusmootoritele, nagu Saksamaa. Eesti majanduse käekäik sõltub samas ka siis ikka Eestist endast. Euroalasse kuulumine isenesest ei too kaasa majanduse tõusu. Euroopa Liidus olemine pakub küll eeliseid, kuid neid on Eesti juba kasutanud.

Eesti majanduse tugevus sõltub ikkagi Eesti elanikest. Osalemaks EL-i kasvavas majandusvõimsuses, peab Eesti olema majanduslikult võrdne partner, mitte lootma teiste peale. Eestil tuleks leida investeeringuid ja suurendada märkimisväärselt eksporti. Kõik see eeldab edukat fiskaalpoliitikat ja sisemajanduse kasvu.

Eelneva näite najal tuleks hinnata ka globaalset majandust. Kuidas on läinud nii, et endine kolmanda maailma riik Hiina mitte ainult ei kontrolli USA majandust, vaid Hiina majandus on suuruselt teine maailmas ning võib vabalt olla viie aasta pärast esimene? Õppimine uue maailmamajanduse tõusvatelt tähtedelt ning saadud teadmiste rakendamine annab ideid investeerimiseks ja oma kodumajanduse tugevdamiseks.

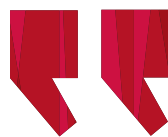
Hoiab kaubavahetust kontrolli all

Hiina on sidunud jüaani (CNY) USA dollariga (USD). Kui dollari väärtus tõuseb või langeb, liigub protsentuaalselt ka jüaani väärtus. Keeruliseks teeb olukorra mitu tegurit, näiteks see, et USA dollar ujub – nagu teised suured valuutadki. Teatud määrani aitavad vahetuskursside kõikumad hinnaerinevused kaubavahetust tasakaalustada valemi järgi „Mõnikord võidavad, mõnikord kaotad“. Vähemalt pole üks pool kogu aeg eelisolukorras. Hiinal on aga ainulaadne ja väga mõjus valuutavahetuse strateegia (vt diagrammi USA ja Hiina kaubavahetustantsu kohta).

Hiina suudab hoida oma ekspordi positiivseina, pidades jüaani dollari suhtes madalal. Jüaani väärtus on 15 senti dollari kohta. Selle eest saab palju kaupa osta! Kuidas töötab see mudel Hiina sisemajanduse seisukohast? Väga hästi. Kuni dollariga seotud jüaani väärtus on madal, on Hiina kaupade hinnad eksportimiseks väga atraktiivsed.

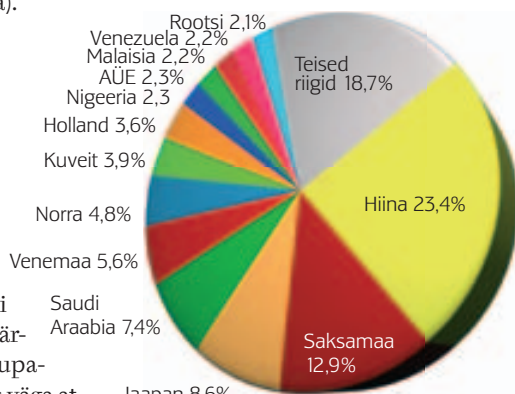
Jooksevkonto ülejääki hoiab Hiina dollarites USA-s ning kui defitsiit aasta-aastalt jätkub, suureneb ka see reserv. Sisemajanduslikult ei too Hiina import sisse nii palju sularaha, kui oleks vaja suurema ekspordi kulude katmiseks, seepärast jüaani varusid suurendatakse: Hiina Rahvapank trükkib juurde nii palju sularaha, kui vaja. See hoiab ära deflatsiooni, mis muidu järgneks.

Vähem raha ringluses hoiab kaupade hinnad madalal. Kuid nüüd on tänu sularaha juurde trükkimisele raha ringluses rohkem. Inflatsiooniriski maandab Hiina sellega, et hoiab ülejäägi ringlusest eemal, suurendades keskpangas sularahareserve ja kasutades ka teisi meetmeid oma majanduse tasakaalus hoidmiseks.

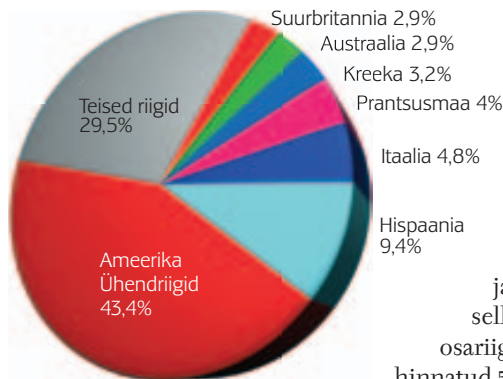

Osalemaks ELi kasvavas majandusvõimsuses, peab Eesti olema majanduslikult võrdne partner, mitte lootma teiste peale.

Kapitali eksportivad riigid

Kapitali importivad riigid

See on väga skemaatiline ülevaade tegelikult palju keerukamast ja suurt hulka nii Hiina kui ka USA jaoks riske sisaldavast majandusprobleemistikust.

Investorile annab turul eelise see, kui ta teab, kuidas kauplemisinstrumenti päritolumaa osaleb üleilmse majanduses. Kui investeerida USA tootjatesse või Hiina eksportijatesse, on mõtet pidada silmas USA-Hiina rahapoliitikat. Mida rohkem on teadmisi globaalmajanduse toimimisest, seda edukam on investor – ja kuigi see pole ainus tööriist, on see küllaltki kaalukas.

Riigid kauplevad omavahel, sest see on mõlemale poolele kasulik. Paljugi tänu Hiina majanduse stabiilsusele ja 2 triljoni dollari suurusele välisreservile oli Hiina võimeline turgutama oma panku tohutute stiimulpakettidega. See ei hoidnud ajal vee peal mitte ainult Hiina enda panku, vaid ka maailma teisi majandusi.

Mida maailmamajanduses jälgida

- USA riigivõla hämmastav kasv. Tähelepanu tuleb pöörata laenajate ehk kapitali eksportivate maade, nagu Hiina, Saksamaa, Jaapani, Saudi Araabia ja Venemaa majandusnäitajatele.
- Muutused riigi krediitireitingutes, mis näitavad riigi elujõulisust või selle kahanemist.
- Muutused Hiina valuutapoliitikas jüaani kõikumalaskmise aspektist.
- Jõudude vahekorra määra muutumine USA-Hiina suhtes.
- Muutused RDE-de vahekorras suhtes maailmamajandusega.
- Inflatsioon või deflatsioon, impordi-eksportitaseme muutus ükskõik millises riigis.
- Tähelepanuväärsed muutused äri- või monetaarpoliitikas ükskõik millises riigis.

Tähelepanelikult tuleb jälgida globaalmajanduse laenuandmise ja -võtmise tasakaalu.

Kõrval olevad rõngsdiagrammid illustreerivad kasvava maailmamajanduse vastastikuseid sõltuvussuhteid.

Ettevõtluskeskkond ja riiklik toetus

Millega investor peab kindlasti arvestama, on riigi loodud investeerimis- ja ettevõtluskeskkond, kus luuakse teda huvitava investeerimisinstrumenti väärtusahel või osa sellele. Ameerika Ühendriikides on näiteks California osariigi ettevõtjad saanud oma nahal tunda selle valdkonna olulisust, sest osariigi ettevõtlussõbralikkus on hinnatud 50 osariigi hulgas 48. koha-

HIINA MAJANDUSTARKUS: Hiina Rahvapank trükkib juurde nii palju sularaha, kui vaja. See hoiab deflatsiooni kontrolli all.

le. Tagajärg: Californias luuakse väga vähe uusi ettevõtteid ja olemasolevad voolavad teistesse osariikidesse. Äriklime hindamise suurepärase näide on California ettevõtluskeskkonna analüüs: <http://tinyurl.com/ykn53uc>. Seda laadi taustateguritega tuleb oma investeerimisuuringu kindlasti arvestada.

Laienda oma investeerimismudelit

Kui turg on kõikumine, on vaja abistavat strateegiat. Osaliselt on kõikumise taga riiklik poliitika, osaliselt globaalsed majandustegurid. Strateegia oleks kitsendada oma tähelepanu ainult neile teguritele või tingimustele, mis otseselt puudutavad tehtavaid investeeringuid.

Samas võib laiem arusaamine erinevatest jõududest anda investorile kindlust vältimaks kaasaajooksmist turu vahetu liikumisega, näiteks usaldab ta püsida sees sellal, kui teised paaniliselt müüvad. Kui hind kukub, tuleks osta juurde.

Kulusid hajutavate investeeringute strateegia (*cost averaging strategy*) vähendab keskmist hinda aktsia kohta, kuni kauplemisstrateegia restabilliseerib aktsia hinna.

Tark investor jälgib maailmas toimuvat teraselt

Ehkki see kuulub juba tehniliselt väga keerukasse Global Risk Managementi valdkonda, on need üleilmsed faktorid uue investeerimismaailma kese. RDE-d mõjutavad tänaseid investeeringuid, kuigi keegi ei tea veel täpselt, kui palju ja kui kiiresti need endised kolmanda maailma riigid oma osa võtavad – et nad seda teevad, on

Investor peaks endale selgeks tegema, milliseid näitajaid tema investeerimisstiil vajab, ning hankima selle teabe valmiskujul allikatest just siis, kui tal seda vaja on.

aga väljaspool kahtlust. Tark investor jälgib teraselt, kustpoolt tuul puhub, ja hoolitseb, et tema investeeringud oleks kaitstud. Samas kasutab ta ära uusi võimalusi, mille RDE-de turuletulek lisab tema investeeringutele.

Erinevalt valitsusest või suurkorporatsioonist pole väikeinvestoril võimalik analüüsida kõiki maailma majandus- ja rahandusmehhanismides aset leidvaid olulisi muutusi.

Kuid endale saab selgeks teha, kuidas globaalne majandus töötab, milliseid näitajaid tuleb jälgida ning kuidas võiks see mõjutada sinu investeeringuid. Edukad investorid kaasavad need muutused oma investeerimistaktikasse.

Vanasti olid ulatuslikud ülemaailmsed liikumised osa pikaajalisest investeerimisstrateegiast. Tänapäeval jälgivad edukad lühiajalised investorid hinnamuutuste aluseks olevaid sotsiaal-majanduslikke tegureid. Teadmised sellest, kuidas globaalsed huvid mõjutavad investeerimisinstrumente, annavad teatud juhtudel väga väärtusliku perspektiivi, võimaldades näha trende selgemalt ning ajastada investeeringuid.

Globaalse turu näitajad on kättesaadavad

Näitena võib tuua OECD majandusaruanded, mis on saadaval enamiku riikide kohta. Kes on huvitatud Hiina kasvavast mõjust, võiks lugeda OECD majandusaruannet Hiina kohta (The OECD Economic Survey of China 2010). Vastav aruanne Eesti kohta (The OECD Economic Survey of Estonia 2009) toob välja nii Eesti nõrgad kohad kui ka kasvuvõimalused. Selliseid allikaid kasutades on lihtne mõista Eesti ettevõtlusvaldkonna vajadusi partnerluse vallas.

Suurepärase algus, kust edasi liikuda, on The Boston Consulting Groupi tasakaalustatud analüüs ja teave maailma ettevõtete kohta. Dokument asub aadressil <http://www.bcg.com/documents/file20519.pdf>.

Eelis investoritele

Tüüpiline investor jälgib instrumendi elujõulisust. Aktsiates on see ettevõtte elujõulisus võrreldes sama sektori P/E-arvuga ning teised andmed. Sellele järgneb positsiooni võtmine prognoosimeetodi abil, mis põhineb mineviku-sooritusel kõrvutatuna võimalike tulevikuteguritega.

Meie globaalne majanduse üha kasvav seotus toob kaasa lisasurved, mida on vaja hinnata ja arvesse võtta. Nendeks on riiklik ettevõtluskeskkond ja üleilmse turu tegurid.

Investor peaks endale selgeks tegema, milliseid näitajaid tema investeerimisstiil vajab, ning hankima selle teabe valmiskujul allikatest just siis, kui tal seda vaja on. Siis on ta valmistunud tegutsema maailma majandusmaastikul edukalt. **LHV**

NÜÜD DELFIS!

VAATA UUT INTRIGEERIVAT MAJANDUSPORTAALI!

DELFI
MAJANDUS

majandus.delfi.ee

Tänapäeva investori võimalused

Samamoodi nagu tehnoloogia areng on mõjutanud meie igapäevaelu, on see avardanud ka investori võimalusi. Näiteks pole enam mõtet osta seifinurka kullakange, sest seda asendab investering kulla hinnaga seotud fondi.

Tekst: **Joel Kukemelk**
LHV analüütik

Maailma esimene elektrooniline börs NASDAQ avati USA-s alles 1971. aastal. Algul kasutati süsteemi aktsiate hinnainfo elektrooniliseks kuvamiseks, kuid tegelike börsitehingute tegemiseks tuli ikkagi suhelda otse oma maakleriga.

Erainvestori esimese börsitehingu tegemine personaalarvuti kaudu sai teoks 1983. aastal. Tänapäev on sellest möödas ligi 30 aastat. Peaaegu kolme aastakümnega on nüüdisaja investori raha paigutamise võimalused, mugavused ja teabe hankimise kiirus kasvanud lausa eksponentsiaalses tempos.

Esimene võimalus: hajutatud investeerimisportfell

Hajutatud investeerimisportfelli kokkupaneuks ostetakse kas üksikuid börsil kaubeldavaid fondide või laiahaardelisi aktsiafonde, mis on regulaarsete ostude tegemisel passiivse investeerimise parimad vahendid. Kui veel mõnikümne aastat tagasi tuli investeringute geograafiliseks hajutamiseks osta kümneid või sadu üksikettevõtteid maailma eri börsidelt,

siis nüüd on olukord teistsugune: hajutatud portfelli koostamine pole kunagi olnud nii lihtne kui täna.

Näiteks LHV Panga pakutava Maailma Aktsiate Fondi osakute omanik saab endale automaatselt killukese kogu maailma kõige suuremat ja potentsiaalsemate börsiettevõtetest. LHV Pärsia Lahe Fond pakub võimalust investeerida naftarikastesse Lähis-Ida riikidesse ning lõigata sel moel kasu naftahinna tõusust ja sealse piirkonna mõjuvõimu suurenemisest. LHV Tõusva Euroopa Alfa Fondi investor saab osta enda portfelli Ida-Euroopa kasvupotentsiaali, taas kord hajutatult.

Kõiki fondide on võimalik osta nii ühekordselt kui ka regulaarselt, kusjuures LHV fondidesse tehtava investeringu miinimumsumma puudub.

Teine võimalus: panustada ühe riigi kasvule

Mitmesuguste aktsiafondide kõrval on tänasel investoril võimalus valida ka spetsiifiliste börsil kaubeldavate fondide vahel, mis kauplevad akt-

siaturul nagu teisedki väärtpaberid. Neist tuntuimad on USA börsil kauplev S&P500 fondi sümboliga SPY, mida ostes saab investor endale killukese USA 500 suurimast börsiettevõttest, ning QQQQ, mis annab osaluse sajas suuremas USA NASDAQ-i börsil kauplevas mittefinantssektori ettevõttes.

Kui investor on kindlalt veendunud mõne riigi tugevas arengupotentsiaalis, siis on äärmiselt lihtne paigutada oma raha hajutatult üksnes ühe riigi aktsiaturule. Iga aastaga on selles vallas investeerimisvõimalusi üha juurde tulnud ning võimalik, et mõne aasta pärast saab osta juba ka ainult Eestisse või Baltikumi investeerivat börsil kaubeldavat fondi.

Hiinasse investeerimise korral võib siis USA aktsiaturult osta näiteks Hiina börsil kaubeldavat fondi sümboliga FXI, Taisse investeerimiseks fondi THD, Vietnami puhul fondi VNM, Jaapani puhul fondi EWJ, Singapuri puhul fondi EWS, Brasiilia puhul fondi EWZ, Venemaa puhul fondi RSX ning Austraalia puhul fondi EWA. Kõik need börsil kaubeldavad fondid annavad osaluse vastava riigi suurimates börsiettevõtetes. Erinevate riigipõhiste fondide nimekirja on tegelikkuses veelgi pikem ning kel soovi, saab investeerida ise- gi Lõuna-Aafrikasse, ostes USA-st vastavat börsil kaubeldavat fondi sümboliga EZA.

Kolmas võimalus: elektrooniline kullakang

Moodne e-kauplemisplatvorm võimaldab investoritel osta endale toormaterjale börsilt sama lihtsalt, nagu tasuda igakuiseid arveid netipangas. Tõsi, ka füüsiliste kuld müntide või kullakangide ostmine on iseenesest variant lõigata kulla hinna tõusu korral kasu, ent sellisel juhul tuleks arvestada füüsilise kulla ostmisega kaasas käivate negatiivsete aspektidega. Peale turvalisuse küsimuse (kas kulla tasub ikka peita voodi alla või sokisahtlisse?) ei saa üle ega ümber tehingukuludest. Eestis tegutsevate füüsilise kulla müüjate müügi- ja kokkuostuhindade vahed ulatuvad kohati kuni 10 protsendini, mis tähendab, et investering hakkaks ennast ära tasuma alles pärast kollase metalli 10-protsendilist hinnatõusu.

Ostes USA börsilt aga elektroonilist kulda (sümbol USA aktsiaturul: GLD), mille hind liigub koos kulla maailmaturu hinnaga ning millega aktiivselt kaubeldakse, saaks seda ebasoovitavalt 10-protsendilist negatiivset algusmõju vältida. GLD ostu- ja müüginoteeringute vahe on üldjuhul alla 0,1 protsendi ehk üle saja korra väiksem. Kui investor peaks soovima ostetud kulla tagasi rahaks vahetada, saab seda teha ühe lihtsa börsitehinguga.

Neljas võimalus: e-viljakott või e-kütusekanister

Ja kuld pole ainus toormaterjal, millega kauplemine on elektroonilisse maailma kolinud. Näi-

teks kütusehindade tõusu pelgavatel ameeriklastel ei ole vaja enam endale bensiini kanistritesse ja vaatidesse varuda – piisab sellest, kui nad ostavad USA turult väärtpaberit sümboliga UGA, mis jälgib just USA mootorikütuse turuhindade muutumist.

Põhimõtteliselt saaksid ka eestlased kasutada seda väärtpaberit endale elektroonilise bensiini etteostmiseks, kuid ainult eeldusel, et USA dollari ja euro vahetuskursus püsib stabiilsena ning et mõlema riigi aktsiisi- ja käibemaksud kerkiavad tulevikus sama kiirusega. Paraku osutuksid need eeldused reaalses elus liigsustatuks. See-eest on soovijatel alati olemas võimalus panustada USA mootorikütuste kallinemisele.

Kui jätta mootorikütused kõrvale, siis investor, kes usub naftahindade pikaajalise tõusu, võib investeerida energiasektori ettevõtetesse või osta USA börsilt nii-öelda e-naftat sümboliga USL.

Erinevaid investeerimisvõimalusi on tegelikult väga palju: kui investor näeb enda ees maailma, kus põllusaaduste hinnad võivad mitmekordistuda, ei pea ta hakkama endale toanurka viljakotte ja suhkrupakke varuma või omandatud elukutset talupidaja töö vastu ümber vahetama. Nimelt on võimalik juba täna endale ka põllumajandus- saadusi elektrooniliselt ette ära osta. Näiteks

Kellel on aga väärtpaberiturgudel kogemusi juba rohkem, neile avaneb LHV Traderi vahendusel võimalus kaubelda mitmesuguste tuletisinstrumentidega.

USA börsil sümboli DBA all kaubeldav instrument liigub samamoodi, nagu muutuvad maailmaturul maisi, nisu, sojaõa ja suhkru keskmised hinnad.

Kellel on aga väärtpaberiturgudel kogemusi juba rohkem, neile avaneb LHV Traderi vahendusel võimalus kaubelda mitmesuguste tuletisinstrumentidega. Futuurilepinguid ostes saab panustada kõikvõimalike tähtsamate toidu- ja toorainete hinnaliikumise peale alates apelsinimahlast ja kohviubadest ning lõpetades kas või sealihaga, suhkru ning plaatina. **LHV**

Tekst: **Helmut Piirimäe**, pildid: **Scanpix, arhiiv**

Eesti alad Rootsi lõvi haardes

Rootsi majanduse tunnusjooneks Balti piirkonnas 17. sajandil oli siinse ala võimalikult suur ärakasutamine emariigi hüvanguks ning aina kasvav võlg rootslaste ees.

Tegemist on kokkuvõttega ajaloolase **Helmut Piirimäe** läinud aastal ilmunud teosest „Rootsi riigimajandus Eesti- ja Liivimaal XVII sajandil“. Piirimäe on lõpenud Tartu ülikooli 1955. aastal ning aastail 1956–2001 töötas ta samas õppejõuna. Ta on TÜ emeriitprofessor ja Uppsala ülikooli auctor.

Riigimajanduse arengut 17. sajandi Eesti- ja Liivimaal iseloomustas eelkõige kasv ja intensiivistumine. Tõsteti korralisi makse ja tolle, lisandusid uued sissetulekuallikad ning kasvas sissetulekute üldsumma.

Samal ajal suurenesid ka väljaminekud, Baltimail Rootsi ja ta teistesse valdustesse saatetavad rahasummad ja viljakogused, teisalt ka võlad. Kõige selle taga võib ühelt poolt näha Baltimaade majanduslikku arengut eelnenud suhteliselt pika rahuperioodi jooksul, teiselt poolt on aga ilmne Rootsi riigi püüe pressida oma ülemereprovintsidest välja võimalikult palju.

Majandusele hoogu juurde

Suuremate sissetulekute saamine oli Rootsi riigi majanduspoliitika põhieesmärk ka nende abinõude puhul, millega püüti kaasa aidata ühe või teise majandusharu arengule. Nii näiteks olid Rootsi võimud huvitatud Balti linnade väliskaubanduse arengust, sest mereäärsete sadamate tollitulud andsid väga olulise osa riigi sissetulekutest. Samal põhjusel püüti majanduslike, diplomaatiliste ja isegi sõjaliste abinõudega tõmmata Vene väliskaubandust Valgelt merelt Läänemerele, et suurendada sellega Balti sadamate väliskaubanduse käivet.

Valik Rootsi münte 17. sajandist.

Liivimaa
17. sajandil.
Joan Janssonius, 1642.
Mõõtkava ca
1:1 500 000.

Otsustades sissetulekuallikate ja väljaminekute iseloomu järgi, oli Rootsi riigimajandus Baltimail feodaalse ilmega. Sissetulekud saadi kahest põhilisest majandusharust: põllumajandusest ja kaubandusest. Feodaalaja kolmas põhiline majandusharu – käsitöö – ei andnud riigikassasse otseselt tulu, mis kõneleb taas käsitöö suhteliselt tagasihoidlikust osatähtsusest maa majanduselus. Ka teistes Läänemere-äärsetes linnades polnud käsitöö ülesandeks hiliskeskajal mitte kasum ega laiendatud tootmine, vaid põhiliselt sellega tegelevate elanike n-ö seisukohase äraelamise tagamine.

Erinevuseks eri majandusharude maksustamisel oli see, et kui mõisatelt nõutud korraliste riigimaksude (Liivimaaal statsioon ehk majutusmaks, Eestimaaal veskitoll) suurus oli kindlaks määratud ega olenenud saagikusest või muudest teguritest, siis tollidest saadud sissetulekud sõltusid otseselt kaubanduse konjunktuurist. Tegelikult esi-

Mis on reduktsioon?

Mõisate reduktsioon ehk riigistamine oli mõisate riigi omandusse võtmine. Rootsi kuninga Karl XI ajal, 1680. aastal võttis Rootsi riigipäev vastu otsuse võõrandatud mõisate riigile tagasivõtmiseks kogu riigis, mille tulemusena toimus nn Suur reduktsioon. Kui varasematest mõisate tagasivõtmistest olid Eesti- ja Liivimaa alad jäänud valdavalt puutumata, siis nüüd laiendati riigipäeva otsust ka neile. Eestimaal riigistati 53 protsenti kõikidest mõisatest, Liivimaal kuni kolmveerand.

Redutseeritud mõisate sissetuleku analüüs näitab, et Liivimaa redutseeritud mõisate rendi põhiosa laekus rahas ja väiksem osa teraviljas, kusjuures märgatav oli rahalise rendi suurendamise tendents. Rendi tasumiseks vajalike suurte rahasummade muresemiseks tuli mõisnikel pöörata senisest enam tähelepanu mõisasaaduste ja talupoegadelt laekunud naturaalandami turustamisele. Eestimaal redutseeritud mõisate rendist nõuti pool sisse rahas, pool viljas, kuid ka poole rendisumma jaoks raha leidmine nõudis turusidemete tihendamist. Seega aitas reduktsioon kaasa kaubalis-rahaliste suhete arengule.

Sõjavägi neelas raha

Riigi väljaminekute seas olid kõige suuremaks kuluartiklaks sõjalised kulud. Eriti kaalukad olid need Liivimaal, kus nad vaadeldava perioodi algul moodustasid üle poole, mitme aastakümne jooksul aga umbes kolmveerandi kõigist väljaminekutest. Alates 1680. aastate algusest vähenes Liivimaal sõjaliste kulude osatähtsus, kuigi absoluutarvudes nad siiski kasvasid. Eestimaal kulutused sõjaliseks otstarbeks moodustasid Liivimaaga võrreldes vaid umbes kümnendiku ning ka Eestimaal kõigist väljaminekutest moodustasid nad tunduvalt väiksema osa (tavaliselt 20–30%).

Kulutused haldusasutustele, kohtutele ja kirikutele kasvasid suhteliselt vähe. Riigi haldusaparaat oli väike ning kulutused sellele kerkisid asutuste eesotsas olnud isikute palga korduva tõstmisega seoses.

Küllalt väikesed, enamasti suisa tühised olid Rootsi riigi kulutused haridusele. Kuigi 17. sajandil toimus hariduselus suur murrang, mille üheks väljenduseks oli talurahvakoolide loomine, tuleb arvestada asjaolu, et linnakoolid olid üldjuhul magistraatide, maakoolid aga mõisate ja talupoegade ülalpidamisel. Riigi kulutustest sellel alal läks põhiosa Tartu ülikoolile, mille kõrval peeti ülal vaid paari linnakooli ning mõn-

nes küll ka põllumajandusest saadud sissetulekutes suuri kõikumisi ning tekkisid maksuvõlad.

Erakorralised maksud

Rootsi riigimajanduse üheks iseloomulikuks jooneks oli see, et tollitulud ja korralised maksud ei suutnud katta riigi vajadusi. Seetõttu nõuti nii Eesti- kui ka Liivimaalt pidevalt uusi erakorralisi makse. Näiteks „loomade raha“, „sõjakäiguabi“, „chitusabi“. Kuna nende tasumisel tekkisid võlad, mida tuli tasuda tagantjärele, kujunesid erakorralised maksud enam-vähem pidevaks sissetulekuallikaks.

Põhjalikult muutus riigi sissetulekute struktuur seoses mõisate reduktsiooniga, mis andis riigile uue suure sissetulekuallika ja parandas märkimisväärselt riigi finantsolukorda. Eestimaal võidi nüüd täielikult loobuda erakorralistest maksudest, Liivimaal piirduti sõjaväe ülalpidamise kohustusega.

Riigi rahanduse seisukohalt tähendas reduktsioon tagasipöördumist varasema feodaalse süsteemi juurde, mille puhul riigi sissetulekute põhiallikaks oli riigi, resp. kuninga maavaldus. Teiselt poolt andis reduktsioon löögi aadlioman-dile ning Liivimaal ka poliitilisele võimule.

ÜLIKOOI ASUTAJA:

1611 kuni 1632
Rootsit valitsenud
Gustav II Adolfit
teavad eestlased
eeskätt Tartu
ülikooli asutajana
1632. aastal.

da koolmeistril sõdurite õpetamiseks. Tartu ülikooli olukord ei olnud 17. sajandil nii süinge, nagu seda on kujutatud senises kirjanduses – enamikul aastail sai ülikool talle eelarvega määratud summa kätte.

Uurimistöö käigus tehtud statistilised kokkuvõtted võimaldavad tuua selgust ka Rootsi riigi ja ta Balti provintside finantsvahekorradesse Rootsi suurriigi perioodil. Selgub, et Eestimaalet on alati rohkem välja viidud, kui siia sisse toodud, ent kuni mõisate reduktsioonini olid ülejäägid Rootsi viimiseks suhteliselt väikesed.

Seevastu Liivimaa vajas kuni 1670. aastate keskpaigani Rootsi riigilt enam-vähem pidevalt juurdemaksu. Alles pärast mõisate reduktsiooni algas Baltimaade majandusressurside laiaulatuslik ärakasutamine Rootsi emamaa huvides. Liivimaa kõigest väljaminekutest moodustasid väljaviidud summad siitpeale tavaliselt kolmandiku, rängal nälja-aastal 1696 koguni üle poole kõigest väljaminekutest.

Veelgi suurem osatähtsus oli väljaveol Rootsi ja ka teistesse valdustesse Eestimaa väljaminekute struktuuris, kuid absoluutarvudes väljendatuna andis Liivimaa õige mitu korda rohkem. Vilja ja raha suureulatuslik väljavedu Rootsi riigi teistesse osadesse kõneleb Baltimaade koloniaalset laadi ekspluateerimisest Rootsi emamaa huvides. Rootsi ja Baltimaade finantsühete hindamisel tuleb samas arvestada ka asjaolu, et Liivimaa kasutatud summadest moodustasid

ROOTSI RAUDPEA: aastatel 1697 kuni 1718 valitsenud kuningas Karl XII, kelle ajal minetas Rootsi mere-tagused valdused ja suurriigiseisundi.

enamuse, Eestimaa aga väljaminekutest suure osa sõjalised kulud ning et sellel otstarbel väljaantu teenis eeskätt Rootsi suurriigi huve.

Andmed riigi saadaolevate summade ja riigi võlgade kohta näitavad võlgade püsivat iseloomu ja suuri raskusi riigimajanduse bilansi tasakaalustamisel. Kui riik vabanes oma võlgadest neid aeg-ajalt kustutades, siis korraliste maksude ja reductseeritud mõisate rendivõlad olid Põhjasõja eel kasvanud nii suureks, et polnud enam lootustki neid tervikuna kätte saada. Saamata jäänud rahasummade ja viljakoguste kasv on tunnistuseks selle kohta, et Rootsi riigi nõudmiste täitmine käis maale üle jõu.

Raha- ja naturaalmajandus

Uurides riigi põhiliste sissetulekuallikate alusel raha- ja naturaalmajanduse vahekorra riigimajanduses, tuleb ilmsiks rahamajanduse suur osatähtsus. Nii laekus Liivimaa rahas enamasti vähemalt 70 protsenti sissetulekuid, mõisate reduktsiooni järel aga tavaliselt 80–90%. Tunduvalt väiksem oli rahamajanduse osatähtsus Eestimaa, kus kuni mõisate reduktsioonini laekus vaid üksikuil aastail rahas üle poole sissetulekuist, sajandi lõpul tavaliselt veidi üle 60%.

Raha- ja naturaalmajanduse vahekorras ilmesid üllatavalt suured erinevused Liivi- ja Eestimaa vahel. On märkimisväärne, et sel ajal, kui korralist riigimaksu – veskitolli – nõuti Eestimaa ainult viljas, pidid Liivimaa mõisad statstiooni koostisosana maksma ka raha. Samal ajal

Helmut Piirimäe: rootslased elavdasid siinset majandust

Miks valisite oma doktoritöö teemaks Rootsi riigimajanduse Eesti- ja Liivimaa?

See oli tegelikult mu teine doktoritöö. Kandidaaditöös käsitlesin 17. sajandi Narva kaubandust. Doktoritöö jaoks uurisin ning kirjutasin artikleid ka Pärnu ja Tallinna kaubandusest.

Uurimistöö tulemusena selgus, et Rootsi ajal kasvas siinne kaubandus mitu korda, ent ametlik käsitlus eelistas näidata, et see käis hoopis alla. Uueks uurimisteemaks valisingi Rootsi riigimajanduse Eesti- ja Liivimaa. See teema läks läbi, sest riigimajandusel on ka see pool, et riigil on kulutused ja et Rootsi riik sai siit palju vastu.

Kaitsmine läks ladusalt ja Moskva vastav komisjon kinnitas tulemuse. Paraku ei lubanud Gustav Naani juhitud sensuuriametkond seda tööd avaldada. Nõukogude režiim oli Eestis mõjusam kui Moskvast kohapeal.

Tagantjärele vaadates tuleb tõdeda, et selle uurimuse taga on ikka tohutult suur töö. Täiesti uudne

oli matemaatilise statistika korrelatsioon arvuti abil. Kasutasin kolhoosimajanduse programmi. Üks korrelatsioon, mille ma avastasin, oli mõisate renditulu ja kaubavahetuse vahel Šotimaaga.

Kuivõrd erines siinne elatustase Rootsi enda elatustasemest?

Elatustase oli enam-vähem sama. Üks oluline erinevus oli see, et Rootsis ei olnud talupojad päris orjad. Samas kergendati ka meil Rootsi ajal orjust mõisate riigistamisega, näiteks lubati lastel kooli minna – seni olid nad ju pidanud kogu aeg tööd tegema. Rootsi ajal said eestlased endale haritlaskonna. Rootslased investeerisid meie maale tol ajal päris palju ja said muidugi vastu ka. Üldiselt võib öelda, et rootslased edendasid kaubandust. Nad olid vabakaubanduse pooldajad ja kaubandus läks tänu rootslastele siinmail korralikult käima. Enne seda, orduajal, oli elu väga kindlalt reglementeeritud ja suletud.

ROOTSI AJA LÖPP: 1700. aastal Põhjasõja esimeses Narva lahingus suutsid Rootsi väed venelased tagasi lüüa. Neli aastat hiljem oldi sunnitud siiski taanduma ning Eesti aladelt lahkuma.

Ega see Rootsi aeg muidu väga kuldne ei olnudki. Aga see aeg, mis järgnes Põhjasõjale, oli päris hull.

Oleme tänagi rootslastega väga tihedalt seotud.

Oleme tõesti. Meie elatustase on paraku pika okupatsiooniperioodi tõttu madalam. Rootsi sai rahulikult areneda ajal, kui okupatsiooniaastad rikkusid Eesti põllumajanduse.

Enne nõukogude okupatsiooni olid Eestil näiteks tihedad kaubandussuhted Inglismaaga. See turg lõigati ära, millest on väga kahju. Minagi olen pärit talust, kus kasvatati peekonsigu, mida müüdi Inglismaale. Meie põllumajandustooteid hakati küll Venemaale viima, ent pärast iseseisumist pani Vene pool topeltollid peale ning sinna ei saanud enam müüa.

Helmut Piirimäe oma vastse raamatuga mullu augustis.

kui Eestimaa redutseeritud mõisate rendist nõuti rahas üksnes pool, maksis suur osa Liivimaa mõisaid oma rendi täielikult rahas. Ka nõuti Liivimaa linnadelt rahas alalist riigimaksu, mida Eestimaa linnad ei tasunud.

Riigimajandus oli kogu majanduselu seisukohast ainult üheks ringlussfääriks ning raha- ja naturaalmajanduse vahekorra riigimajanduses ei tule samastada selle vahekorraga kogu majanduselus. Enam-vähem täieliku pildi saamiseks tuleks eri süsteemidena arvesse võtta veel sise- ja väliskaubandust, linnamajandust, mõisa- ja talumajandust. Neist osutuvad riigimajandusega tihedalt seotuks eelkõige kaubandus ja mõisamajandus, kõige kaugemal olevaks võib lugeda talumajandust.

Ehkki talupoeg oli riiklike koormiste peamine kandja, jõudsid tema käest sissenõutud maksud riigi kätte mõisa vahendusel. Et suur osa riigi sissetulekutest laekus mõisast ja mõisa vahendusel, on siiski kõigiti ilmne seose olemasolu riigi rahaliste sissetulekute ja mõisamajanduse kaubalisuse vahel. Riik püüdis saada võimalikult suure osa oma sissetulekustest rahas ja seetõttu tõmbas ära põhiosa mõisate rahalistest sissetulekustest.

Riigimaksude ja redutseeritud mõisate rendi nõudmisel tuli nende koostise puhul paratamatult arvestada tegelikku olukorda. Kuna põhiliseks püüdeks oli hankida riigile võimalikult palju sissetulekuid, tuli seal, kus rahaliste sissetulekute saamise võimalused olid väiksemad, leppida naturaalse tootega suurema osakaaluga. Seega võib järeldada, et Liivimaa mõisatest rahaliste sissetulekute saamise suuremale osatähtsusele vastab ka nende mõisate saaduste ulatuslikum turustamine.

Kannatas kohalik talurahvas

Tehes kokkuvõtet Rootsi riigimajanduse kohta Baltimaade rahvaste seisukohalt, tuleb tõdeda, et kõrvuti poliitilise ja õigusliku ebavõrdsusega (esinduse puudumine Rootsi riigipäeval, Balti erikord jms) oli riigimajanduse süsteemis elluviidav majanduspoliitika siinsete provintside koloniaalset laadi rõhumise tööriistaks. Ühtlasi väljendas see feodaalse riigi üldist majanduspoliitikat. See ei tee muidugi olematuks kõike positiivset, mida Rootsi võim tõi Eesti- ja Liivimaaale: ülikooli ja rahvakoolide loomine, pärisorjuse kaotamine reduktsiooni käigus jne.

Riikliku ekspluateerimise kõrval tuleb pidevalt arvestada ka feodaalset ekspluateerimist mõisamajanduse süsteemis. Seejuures on need ekspluateerimissüsteemid omavahel tihedas seoses ja sõltuvuses, eelkõige selles mõttes, et põhilisteks kurnamisobjektiks oli kohalik talurahvas, kelle lisaproducti tuli omavahel jagada. Teiselt poolt aitas riik oma sõjaväe ja ametnike abil kindlustada feodaalide võimu ja seega feodaalset ekspluateerimist eramajanduse liinis. **LHV**

Tekst: Tiit Efert, pildid: Jarek Jõepera, Scanpix

Oma väike moemaja

Moekunstnik **Tiina Talumees** on samm-sammult oma teed käies ehitanud üles väikse ja hubase omanimelise moemaja, mis loob naistele ainulaadseid rõivaid ning pakub tööd kuuele inimesele.

Eeloleval sügisel tähistab tunnustatud disainer oma kaubamärgi üheteistkümnendat tegutsemisaastat. Oma nime all tegutsemine ei tundunud Talumehele karjääri alguses sugugi kõige tähtsam. Tema jaoks oli kunstiakadeemia lõpetamise järel selge vaid üks asi: „Tahtsin teha riideid. Kus ja kelle juures, see polnud peamine.”

Nii oligi noore moekunstniku algne plaan asuda tööle mõne suure tööstuse juurde. „Ent mida kauem ma olin võimalusi uurinud, seda enam mõistsin, et tahan ajada omaenda asja. See oli küll hästi abstraktne soov, pigem lapselik unistus, kuid sellest kasvas siiski välja üks väike ettevõte,” räägib Talumees.

Üks toake ja õmblusmasin

Kõik algas tasapisi: Tiina Talumees võttis enda kõrvale ühe töötaja ning nii nad kahekesi alustasidki. Algkapitaliks oli vaid üks õmblusmasin ja juurdelõikuslaud. Üksteist aastat tagasi olid alustava ettevõtte krediitvõimalused peaaegu olematud ning enda sõnul poleks ta julgenud laenu võtta. Peatselt polnud selle järele ka enam vajadust, sest äri hakkas edenema. „Lojaalne püsiklientuur ning tellimuste arvu kasvamine võimaldas moestuudiol vanalinna kolida,” meenutab Talumees. Nüüdseks on Vana-Viru tänaval tegutsetud juba kaheksa aastat.

Tiina Talumees on alati järginud konservatiivset ettevõtluspoliitikat. „Olen saanud isalt kaasa õpetuse, et pean oma jõududega hakkama saama. Mu isa on vana kooli mees, kelle põhimõte on, et kasvada tuleb vaikselt ja vähe riskides. Nii olen minagi kartnud laenu võtta. Tagantjärele

hinnates on see võib-olla olnudki minu edu saladus. Alustasime tibatillukesest toakesest, nüüd on mitu toakest,” kirjeldab disainer. Tema puhul ei ole tegemist mitte boheemlasliku kunstiinimesega, vaid pigem analüüsiva ja ettemõtleva ettevõtjaga. Moega seotud eriala valis Talumees pärast Tallinna Reaalkooli lõpetamist.

Masstoodang vs. isiklik lähenemine

Olles moeturgu põhjalikult analüüsinud, on Tiina Talumees jõudnud järeldusele, et jätkab juba sissetöötatud kombel. „Masstootjat ei saa minust kunagi,” kinnitab ta hoolimata sellest, et talle on sellega alustamiseks küllalt toetust pakutud. Masstootmine on seotud suure riskiga. „Ma ei ole lasknud endale mütsi pähe tõmmata. Konkurents on tohutu. Sageli läheb ostja välja odava ja kiire emotsiooni peale. Masstoodangu puhul jääks minu toote hind keskmisest kõrgemale, ent tarka ja koolitatud ostjat ei ole Eestist nii palju võtta,” selgitab disainer, miks ta endanimelisse masstoodangusse ei usu.

„Minu käekiri on naiselikkus. Julgen anda oma loomingule klassikalise ja aegumatu joone, et rõivaid saaks kanda ka kümne aasta pärast. Seepärast kasutan alati kvaliteetset kangast. Kui tänapäeval on heaks tooniks rääkida rohelisest mõtteviisist, siis minu nii-öelda taaskasutus-põhimõte on aegumatu kvaliteet. Minu tehtud rõivaid ei ole vaja ribadeks lõikuda. Ma ise kannan ühte mantlit kümme aastat. Ka õmblused on korralikud – kui meie tagatoa tööd jälgida, siis on näha, et töö käib nokitsedes,” kinnitab ta.

Uuringute kohaselt peaks Eestis leiduma 10 000 naist, kes suudab lubada endale sellise

AASTA SÜNDMUS:
Tiina Talumehe jaoks on isiklik moe-show' tähtsaim paik oma loomingu tutvustamiseks. Fotod on tehtud viimasel menukal sündmusel Nokia kontserdimajas läinud aasta novembris.

hinnatasemega moodi, nagu Tiina Talumees praegu pakub. Disainereid, kes neid kliente püüavad, on aga mitu. „Lisaks eelistab osa meie sihtrühmast soetada ka valmisrõivaid nii meilt kui ka väljastpoolt Eestit. On eriti kahju, et kohalikud panustavad pigem välismaa toodangule, kuigi Eesti rõivadisain on tugev,“ analüüsib Talumees.

Kaubamärgid hullutavad

Talumehe sõnul lähevad paljud kaasa kaubamärgikultusega. „On kurb, kui inimene ostab kuulsat kaubamärgi toote ning arvab, et kohalik teenus ja toode peab maksma sellest tunduvalt vähem. Eratellimuse puhul pöörame kliendile sada protsenti tähelepanu – see on tegelikult märkimisväärselt enam kui poest kiirelt riidehilibu omandamine,“ räägib Talumees. Ta lisab, et tihtilugu ei võta potentsiaalne klient enda jaoks piisavalt aega, ostes pigem kümme uut masskleiti, mis kuluvad aastaga, kui ühe sellise, mis sobib kanda ja peab vastu kümme aastat.

Müügikampaaniad kujundavad tarbijaist moesõltlasi – moetööstus haibib seda veelgi üles ning tulemust näemeги metroojaamades, selgitab Tiina Talumees. Samas on ta kindel, et tark tarbija suudab trendile vastu seista, ehkki sõltuvusse mitte sattuda on paras vägitegu. Oma stiili on keeruline leida. „See inimene, kes läheb poodi, on kõige suurem moesõltlane. Disainerid müüvad koos oma loomingu sule ka head enesetunnet – sul on võimalus rahulikult vaadata, mõelda, kaalutleda ja ka aega otsustamiseks,“ kirjeldab ta oma valdkonna ettevõtlusspetsiifikat.

Moekunstniku töö põhiline proovikivi on anda kliendile ühe kohtumise jooksul ettekujutus müüdavast tootest. „Seda peab oskama hästi

teha,“ kinnitab Tiina Talumees. „Ma kujutlen end tellija maailma – sellest algabki professionaalsus. Tuleb elada äärmuslikult sisse kliendi elustiili, hoiakutesse, mõttemaailma, sest see aitab leida kliendiga ühise keele.“

„Paljud disainerid on oma kunstis kinni ning ootavad, et neid võetaks sellistena, nagu nad on. Tegelikult müüvad nad midagi, mida ei ole veel olemas, ja seepärast peab suutma tellijale selgeks teha, mis see on,“ selgitab Talumees moekunstniku dilemmasid. „Uued rõivad võivad muuta inimese elu, pakkuda uusi võimalusi, avada olulisi uksi.“ Rõivaproovides saab disainer sageli osa kliendi eraelus toimuvast ning vahel tuleb täita ka psühholoogi rolli. Õnnestunud koostööd kroonib rõiva omaniku suurepärase enesetunne.

Kaaluka osa Tiina Talumehe moestuudio loomingu moodustavad pruutkleidid, mida valmistatakse erilise hoolitsuse ja tähelepanuga. Selle olulise päeva on nad teinud kaunimaks juba üle kolmesajale pruudile.

Eksport ei ahvatle

Tiina Talumees nõustub, et unistusi on igapähele. „Olen kõik hästi läbi mõelnud ning iga sammu astudes realistlik. Mõttetut sevimist ma oma töös ei hinda – valin täpselt, kellele moeetenduse korraldan.“ Tema novembris Tallinna Solarise keskus toimunud *show'd* väisas üle tuhande pealtvaataja. See kujutas endast seni üht suurimat Eesti disaineri moeetendust, seda nii pealtvaatajate kui ka esitletud kollektsiooni poolest.

Moestuudio pole üritanud oma rõivatoodanguga välisurule veel minna. „Ma ei näe tulemit, näen vaid suurt ressurside ja energia kulu,“ usub Talumees. „Eestis peetakse äärmiselt oluliseks, mitu korda sa oled välismaal üles astunud, presitižikas oleks müüa Londoni *boutique'ides*. Aga mis peamine, tulu sealt ei tule.“

Tiina Talumehe hinnangul on välisturul esiteks väga suur konkurents, teiseks peab tundma kohalikku keskkonda enam, kui see Eestis tegutsedes võimalik oleks. Samuti tuleks kaks korda aastas osaleda moenädalatel, mis on väga kulukas ettevõtmine. Seal antakse igale disainerile näpuotsaga aega oma toodete näitamiseks. „See on omaette maailm, mille saladusi peab tundma ja millega kaasneb tohutu töö ja magamatus. Selle nimel, et moenädalal kaheksa minutit särada, töötab pikka aega hulk inimesi. Siis peab hetkega silma torkama, leidma midagi, mida teistel ei ole,“ räägib Talumees.

Üheksa ametit

Moedisainerina ei pea ta matemaatikat küll enda tugevaimaks küljeks, kuid on siiski oma ettevõtte finantsjuht. „See on ainuvõimalik lahendus,“ sõnab ta. Ka moestuudio turundus on omaniku enda pärusmaa. Eraldi ärijuhtimist pole Talumees õppinud: ta on käinud mõnel kursusel ning õppinud teiste kogemustest ja soovitustest. „Alati ma küll kuulan soovitajaid, kuid tegutsen ikka oma visiooni järgides. Ma ise tunnen oma äri ju kõige paremini. Kogemusi otsides olen olnud edasisammuja, ratsionalist, kes ei oota võimatut ega looda sellele,“ sõnab disainer.

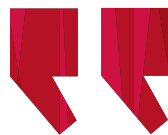
Iga moestuudio ärimudelil on kaalukas roll korduvtellimustel. Ka Tiina Talumehe stuudiole toob püsiklientuur tähtsa osa käibest. „Mul ei ole kirja pandud turundusplaani. Korraldan Eestis kord aastas moeetenduse, mis toob ka meedia tähelepanu ja uusi kliente. Nagu kõikjal mujal, on ka moeäris kõige usaldusväärsem see, kui sõber soovitab. Sel viisil on meie juurde sisse astunud hulgaliselt uusi kliente,“ räägib Talumees.

Iga-aastane moeetendus pakub Talumehele piisava väljakutse, olles samal ajal ka turundusvahendiks. Kollektiooni loomine on paras katsumus: rõivad peavad olema suunatud kohalikele ostjale ning, mis peamine, kantavad. Meedia tähelepanu köitva silmapaistva kleidi vastu ei pruugi reaalne ostja huvigi tunda. Seetõttu püüab Tiina Talumees hinnata loomeprotsessi jooksul oma tööd ka kliendi vaatenurgast. Siiani on see tal hästi õnnestunud, sest osa kleite broneeritakse juba enne esitlust *catwalk*’il.

Tunne nii klienti kui ka konkurenti

Moestuudio klientuur on Talumehe sõnul mitmenäoline. „Paljudele meeldib katsetada, ringi vaadata ning võimalusi uurida,“ sõnab ta. Sel juhul on olukord lihtne: tellija tuleb moestuudiosse eesmärgiga saada sama käekirjaga rõivas, nagu sellele disainerile kõige omasemaks peetakse. Püsikliendile tuleb aga kogu aeg pakkuda midagi uut. See katsumus on talle meelt mööda: „Väike närviködi peab alati olema.“

Tiina Talumees hoiab end kursis nii moeetendite kui ka teiste disainerite tegemistega. „Konkurenti tuleb jälgida! Teatud väikseid detaile

Alati ma küll kuulan soovitajaid, kuid tegutsen ikka oma visiooni järgides. Ma ise tunnen oma äri ju kõige paremini.

pean ma ikkagi oma toodete puhul omaks võtma. Välismaal vaatan alati ringi, mida maailmas tehakse,“ selgitab Talumees. „Silmad tuleb lahti hoida, sest iga reis ja kas või kõndimine Viru tänaval annab uue kogemuse selle kohta, mida inimene kanda soovib.“

Kõige innukam oma loomingut katsetaja on hinnatud rõivalooja ise. „Ma pean olema kindel, et see, mida ma müün, on ka mugav ja mõnus kanda, pean rõiva enda peal enne müümist läbi elama. Kui ma olen headuse ikka ise järele proovinud, siis soovitan seda ka täiel rinnal,“ räägib Kuldnõela moeauhinna kahekordne nominent. Talumees ei mäleta, et oleks olnud juhuseid, et tema töös pettutakse. „Mõni rõivas kantakse läbi ja tellitakse seejärel uus,“ sõnab ta.

Uus arenguetapp

Tiina Talumees tunnistab, et praegune majanduskriis on mõjutanud ka moeäri. „Disainerid otsivad uusi võimalusi, igaüks püüab ellu jääda. Kliente on jäänud vähemaks. Täna on olukord suvega võrreldes siiski paranenud,“ on ta tuleviku suhtes optimistlik.

Erakliendi teenindamine on raske. „Paraku on mind vaid üks, ja seetõttu on päev tegemisi tiheidalt täis. Üks asi on suhelda klientidega, teine asi see, et ka rõivad peavad valmima.“ Selleks on Talumehel pidevalt abiks kuus inimest, kellel on ikka korraga töös mitu tellimust.

Järgmise arenguetapina plaanib Tiina Talumees hakata müüma valmistooteid. Kliendi jaoks tähendab see võimalust soetada endale eratellimusest soodsama hinnaga, kuid siiski ainulaadse disainiga rõivas. Peagi kolib ta oma moestuudio Rotermanni kvartalis, et pakkuda laieneva tootevaliku jaoks sobivamat müügieskkonda.

Eesti disainerite turundustegevuse plaanimine jätab Tiina Talumehe sõnul tihti soovida. „Kahjuks ei julgeta investeerida, ning naisi on meie äris vähe. Pole avatud ühtki hiilgavat kauplust, kus müüdaks Eesti moekunsti. Häbiväärne, et pole esinduslikku kohta, kust võiks osta kolme-nelja Eesti disaineri rõivaid,“ lausub Tiina Talumees. **LHV**

TRUU SÕBER:
chihuahua Rocky nõuab ka natuke tähelepanu. Teinekord tuleb isegi möödulint käest ära panna.

Leedu tõstab pead

Sarnaselt Eestiga on Leedu majandus viimaste kvartalite jooksul näidanud stabiliseerumist ja isegi väikest tõusu.

Kuidas hindab Leedu majanduse olukorda LHV Panga Leedu esinduse juht **Martynas Kulvinskas**?

Küsitles: Tiit Efert, pildid: Scanpix

Sellal, kui Läti ja Eesti olid juba kriisi sisenenud, jätkas Leedu majandus korralikku kasvamist. Tundus, et teil on justkui võimalus kriisiolukorda vältida, kuid kahjuks see siiski ei õnnestunud.

Jah, meieni jõudis majanduslangus veidi hiljem, ent ei jäänud tulemata. Seega saaksime kõneleda vaid Leedu võimalusest kukkuda pehmemalt.

Miks üldse langes Leedu majandus kriisi?

Sellel on hulk põhjuseid. Esimesena nimetaksin Leedu valitsuse lühinägelikku rahanduspoliitikat.

Teiseks põhjuseks oli odav raha ühendatuna ahnusega – ja tagajärjeks oligi kinnisvaramull. Üliodavad pangalaenud ja euroraha koos pankade, ehitajate ja investorite ahnusega, samuti ehitajate ja investorite liiga kõrged ootused kinnis-

vara suhtes, see kõik tõstis Leedu hinnataseme liiga kiiresti liiga kõrgele. Liiga palju raha süstiti ehitus- ja kinnisvarasektorisse, mis viis kinnisvaramulli lõhkemiseni. Arvutuste kohaselt oligi üks kolmandik Leedu sisemajanduse langusest põhjustatud kriisist ehitus- ja kinnisvarasektoris.

Kolmandaks peame seisma silmitsi tõega, et majanduse ülekuumenemine ei mõjutaks olukorda nii tugevalt nagu praegu, kui see ei oleks sattunud samale ajale ülemaailmse kriisiga.

Kui Leedu rahanduspoliitika ei oleks olnud nii lühinägelik ning majandusbuumi ajal oleks käitunud vastutustundlikumalt – nagu seda tegi näiteks Eesti –, ei oleks Leedu majandus nüüdseks nii sügavale langenud. Selle asemel aga pressiti buumi hoopis tagant.

Praeguse valitsuse osa otsuseid ei vastanud kujunenud olukorrale, näiteks teatud muudatused maksuõigusaktides muutsid ettevõtjate olukorra veelgi keerulisemaks, lisaks tekkis majanduslik stiimul liiga aeglaselt.

Millised valdkonnad on kriisi tõttu kõige enam kannatanud?

Kindlasti ehitus ja transport.

Milline meeleolu valitseb Leedus praegu?

Emotsioonid on liikunud väga pessimistlikust mõnevõrra optimistlikuma poole.

Milliseid samme on teinud Leedu valitsus viimasel ajal kriisist väljatulemiseks?

Leedu majanduse taastumine põhineb suuresti ekspordi kasvul. Ekspordijate stimuleerimiseks on programmid loodud, kuid need pole eriti tõhusad. Peamine põhjus, miks meie eksport kasvab aeglaselt, on sihtriikide aeglane taastumine, ma mõtlen Saksamaad, Poolat ja Venemaad.

Praeguse valitsuse põhieesmärk on vähendada töötust: 3,9 miljardi liti suurune stiimulipakkett on aidanud 2009. aastal luua või säilitada umbes 40 000 töökohta. Tänavu on majandusstiimuli plaani tarvis plaanitud 6 miljardi liti suurune panus, et toetada umbes 60 000 töökohta loomist või säilitamist. Samuti on oluline ennetada teist emigratsioonilainet: tuleks rakendada meetmeid emigreerumise peatamiseks või praeguste emigrantide naasmiseks kodumaale.

Siiski pole tehtud otsuseid muutmaks ranget tööseadust liberaalsemaks, ehkki see võiks olla üks töötuse vähenemise mõjutegurid.

Milline on Leedu majandusarengu perspektiiv?

Rahandusministeerium ootab juba tänavu 1,6% majanduskasvu, 2011. aastal aga 3–4% kasvu.

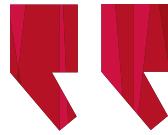
Kuidas te hindate Leedu praegust eelarvet ja välisvõla suurenemist?

Olukord on keeruline, kuid mitte kriitiline. Põhimõtteliselt on see eelmise valitsuse sobimatu rahanduspoliitika tagajärg.

Millal võiks teie hinnangul majanduse reaalne kasv taastuda?

2010. aasta kolmas ja neljas kvartal peaks olema murdepunktiks, mil peaks majandus hakkama stabiliseeruma. Järgmisel aastal peaksid ilmneva selged majanduse taastumise märgid.

Millised valdkonnad aitaksid kaasa majanduskasvule?

Emotsioonid on liikunud väga pessimistlikust mõnevõrra optimistlikuma poole.

KÜTTEHINNAD PIGISTAVAD:

Seoses Ignalina tuumajaama sulgemisega, mis andis 70% riigi elektrivajadusest, on Leedu sunnitud kasutama palju kallimaid fossiilkütusega jaamu. Arvete tasumisega hädas olevad inimesed tulevad tänavatele meelt avaldama.

Elkõige eksport – Leedu peamised ekspordimaad on taastumas. Järgmise aasta kasvule võiksid kaasa aidata ka tootmistaseme stabiliseerumine ja jaekaubanduse mahu senisest aeglasem vähenemine. Vanade hoonete renoveerimine peaks toetama chitusektori taastumist ja vähendama töötuse taset.

Mis on Leedu peamised ekspordiartiklid ja -turud?

Peamised ekspordiartiklid on mineraaltooted, masinad, elektrivarustus ja keemiatooted. Meie põhilised eksporditurud on Venemaa, Saksamaa, Poola ja Läti.

Kui populaarne on Leedu noorte hulgas ettevõtlus?

Selge on see, et ollakse vähem motiveeritud kui varem.

Mida oleks tarvis ettevõtluse populaarsemaks muutmiseks?

Riik peaks muutma maksusüsteemi selgemaks ja stabiilsemaks. Tarvis on toetusprogramme.

2007. aastal jäi Leedu napilt eurost ilma. Millised on praegused eesmärgid euro kasutuselevõtmiseks?

Ekspertid arvavad, et 2014. aastaks peaks Leedu olema saavutanud vastavuse Maastrichti kriteeriumidele.

Kui oluliseks peate teie Leedu jaoks eurot?

Ma hindaksin euro tähtsust kümne palli süsteemis seitsmeka. Leedu väljavaated lisafondide juurde saamiseks kasvaksid, liti ja euro konverteerimise kulud kaoksid ning rahaülekanded muutuksid odavamaks. Liti devalveerimisrisk oleks null. Samas on euro rakenduskulud samuti kõrged ning tuleb pidada meeles, et euro ei ole ravim kõigi haiguste vastu.

Teie naaberriik Poola on suutnud kriisi vältida. Kuidas see neil õnnestus?

Tänu odavale zlotile õnnestus Poolal ekspordimahtusid kasvatada. Zlott ei ole seotud euroga nagu Eesti kroon, Läti lant või Leedu liti – Poola vääring võib euro või teiste rahaühikute suhtes kõikuda. Zlott odavnes euro suhtes kuni 30%, mis aitaski Poolal kriisiaja kergemalt üle elada.

Eksporditooted muutusid odavamaks ja aitasid Poola ekspordijatel rivaalidest jagu saada. Euroopa riikide majanduse elavdamise paketi on aidanud Poola ekspordijatel Euroopas tellimusi saada. Lisaks muutusid zloti odavnemise järel Poola tooted odavamaks ka leedulaste jaoks, kes hakkasid alates 2008. aasta lõpust aktiivselt Poolas sisseoste tegema.

Seega mõjus Poola raha odavnemine Leedu majandusele isegi halvasti. **LHV**

**Uus Audi A8.
Suurvorm muutuvajas.**

Audi
Vorsprung durch Technik

Enam kui sada aastat on Audi otsinud kestva kunstiteose valemit. Oleme alati soovinud luua suurteost, mis suudaks maailmale heita teistmoodi valgust, sütitada uusi mõtteid, peegeldada säravaid ideid. Meid on kannustanud kompromissitu soov tabada kaunist ja kordumatut. Vaid selle soovi täitumisse tõeliselt uskudes on võimalik jõuda tulemuseni, mis on unikaalne, tulvil võlujõudu ja oma ajast ees. Sel kevadel on meil au esitleda selle kirgliku innovatsiooni ja tehnoloogilise arengu säravaimat tulemust. Uus Audi A8 jõuab Eestisse aprillis.

www.audi.ee/a8

Tekst: *Elina Kaseväli* ja *Triin Rattas*, pilt: *Marko Mumm*

LHV Pank alustab arveldamist

Veebruaris liitus LHV Pank Eesti Panga arveldussüsteemiga. Kui hoiuseid oleme klientidelt vastu võtnud juba alates eelmise aasta maikuust, siis nüüd saab LHV-s sarnaselt kõigi teiste pankadega teha nii Eesti-siseseid kui ka välismakseid.

Elina Kaseväli,
LHV Panga arvelduste juht

Triin Rattas,
LHV Panga kliendisuhete juht

Kõik LHV Panga senised ja uued kliendid saavad endale 20-kohalise IBAN-formaadis kontonumbri. IBAN on Euroopa Liidus kasutusel olev standard, kus tavalisele kontonumbrile eelneb kuuekohaline päis, mis sisaldab teavet panga ja päritolumaa kohta. Praeguste klientide kontonumbrid oleme juba viinud IBAN-formaadiga vastavusse: senise kontonumbri ette lisasime kuuekohalise IBAN-päise ja vajaliku arvu nulle.

Kolme liiki riigisiseseid makseid

LHV pakub oma klientidele kolme liiki riigisiseseid makseid: pangasisene makse, tavamakse ja kiirmakse. Tava- ja kiirmakset saab teha ainult Eesti kroonides, pangasisesel maksel valuuta valimise piirangut ei ole.

Ülekanne ühelt LHV Panga kontolt teisele ehk pangasisene makse laekub saaja kontole sõltumata makse tegemise ajast üldjuhul kohe, kuid mitte hiljem kui ühe tunni jooksul.

Mõne teise panga kliendile tehtud riigisiseseid tavamakseid võtame internetipangas vastu ööpäev ringi, kuid saaja kontole raha laekumise

aeg sõltub maksejuhise andmise kellaajast. Pankadevahelisi makseid, mis tehakse Eesti Panga arveldussüsteemide kaudu, arveldatakse kümme korda päevas igal täistunnil ajavahemikus kl 9–18. Kui maksejuhise on LHV Pangale edastatud pangapäeval enne kl 1730, jõuab makse saajani samal päeval 30–90 minuti jooksul.

Riigisiseseid kiirmakseid töödeldakse sarnaselt tavamaksega Eesti Pangas ajavahemikus kl 9–18, kuid raha laekub saaja kontole kiiremini: 15–30 minuti jooksul.

Lisaks välismaksed

Peale Eesti saavad LHV Panga kliendid kanda raha üle ka välismaale. Välismaksete puhul on võimalik valida erineva kiiruse ja teenustasu vahel. Sõltuvalt valitud makseliigist laekub saaja kontole raha kas samal päeval või ühe kuni kolme pangapäeva jooksul.

Alates 1. novembrist 2009 kehtib Euroopa Liidus uus ühendusesiseseid makseteenuseid reguleeriv direktiiv. Sellest tulenev olulisim muudatus on nõue, et pank ei tohi ülekantavat summat teenustasude võrra vähendada, st saaja

Uued autentimisvahendid

Aprillist on LHV Panga internetikeskkonda sisenemiseks ja seal pangatoimingute tegemiseks kasutusel ID-kaart, mobiil-ID ja PIN-kalkulaator. Piiratud kujul on ka edaspidi võimalik paroole kasutada.

- ID-kaardiga sisselogimiseks on vaja ID-kaarti ja teada PIN-koode, arvutisse peab olema installeeritud vastav tarkvara ja kaardilugeja.
- Uus sisselogimisparool võimaldab osalist ligipääsu LHV Panga internetikeskkonda ja on eelkõige mõeldud foorumi mugavaks kasutamiseks.
- Ajakriitiliste väärtpaberitehingute tegemiseks saavad kauplejad määrata internetipangas kauplemisparooli, mis kehtib üks kuu.
- Tegemist on n-ö teise taseme parooliga: selle peab iga päev eraldi määrama, kasutades esimese taseme turvaelemente (ID-kaart, mobiil-ID või PIN-kalkulaator). Kauplemisparool võimaldab teha piiratud hulka toiminguid, näiteks müüa ja osta väärtpabereid.
- LHV Traderi kauplemissüsteemi kasutamiseks on endiselt vaja eraldi kasutajanime ja parooli. Traderi parooli saab endale nüüdsest ise määrata – sel hetkel, kui Traderi eritingimused on aktsepteeritud. Traderi kasutajanimi saabub kliendi e-postkasti pärast seda, kui Traderi konto on kasutamiseks avatud.

kontole peab laekuma täpselt sama summa, milles makse algatati.

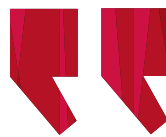
Välismakse teenustasud võib jaotada maksja ja saaja vahel (maksevormil „Kulud kahasse”) või jäävad kõik kulud maksja kanda (maksevormil „Täissumma saajale”). Euroopa-siseseid makseid saab LHV Pangas teha ainult „Kulud kahasse”-kulutüübiga.

Kõiki – nii Eesti kui ka rahvusvahelisi – makseid saab teha nii LHV Panga kliendikontoris kui ka internetipangas. Kõige mugavam ja odavam on kasutada LHV internetipanka.

Arveldusteenuste üleviimine

Arveldusteenuste üleviimine on uus teenus neile, kes soovivad viia oma praegusest pangast uude panku mugavalt üle püsi- ja otsekorralduslepingud, samuti arvelduskonto koos kehtivate püsi- ja otsekorralduslepingutega.

Püsi- ja otsekorralduslepingute ning arvelduskonto üleviimine tähendab oma arvelduskonto sulgemist ja lepingute lõpetamist vanas pangas ning arvelduskonto avamist ja uute lepingute sõlmimist uues pangas.

Arveldusteenuste üleviimise protsess kestab ligikaudu üks kuu, kuid uute otsekorralduslepingute jõustumine võib võtta lisaks veel ühe kuu.

Arveldusteenuste üleviimiseks tuleb pöörduda panku, mille teenuseid soovite hakata kasutama. Uus pank teeb vajalikud toimingud teie eest. Arveldusteenuste üleviimise protsess kestab ligikaudu üks kuu, kuid uute otsekorralduslepingute jõustumine võib võtta lisaks veel ühe kuu. Arveldusteenuste üleviimisega muutub arvelduskonto number.

Tuleb arvestada, et teatud asjaolude esinemisel ei ole arveldusteenuseid võimalik üle viia. Sellisteks välistavateks asjaoludeks on:

- arvelduskonto praeguses pangas on arestitud;
- praeguse pangaga ees on võlgnevus;
- praeguse pangaga on sõlmitud kas krediidleping, väärtpaberikonto haldamise leping, tähtajalise hoiuse, investeerimishoiuse, säästu- või kasutushoiuse või muu investeerimistoote leping;
- arvelduskonto praeguses pangas on kasutatav valuutade hoidmiseks, multikontona või multivaluutakontona ning teie kontol olev jääk ei ole piisav Eesti krooni või valuutaülekannetega seotud teenustasude maksmiseks. **LHV**

Lisateave: <http://www.pangaliit.ee/arveldused/switching>.

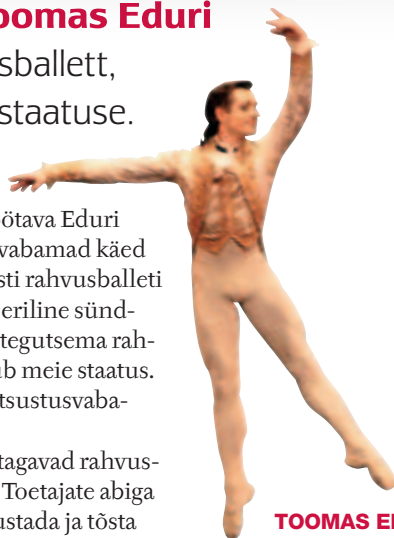
Püünele astub rahvusballett

Märtsi alguses kuulutati **Toomas Eduri** juhtimisel välja Eesti rahvusballett, mis annab balletitrupile eristaatuse.

Balleti kunstilise juhina töötava Eduri sõnul annab uus staatus vabamad käed oma asjade ajamisel. „Eesti rahvusballeti loomine on meie trupile eriline sündmus. Hoolimata sellest, et jääme tegutsema rahvusoper Estonia juurde, muutub meie staatus. Me saame juurde iseseisvust ja otsustusvabadust,” selgitab Edur.

Avarama tegutsemisraadiuse tagavad rahvusballeti oma eelarve ja sponsorid. Toetajate abiga soovitakse veelgi repertuaari täiustada ja tõsta sel moel trupi taset. Rahvusballeti juhina lubab Toomas Edur panustada trupi tugevusse ja huvitavasse repertuaari. Ta soovib näha, et tantsijad seostaksid oma arengu ja karjääri ikka tema juhitud trupiga.

„Loodetavasti tagab kõrgetasemeline ballett toetajate suurema tähelepanu ning äratab huvi Tallinna Balletikoolis õpetatava eriala vastu,” avaldab Edur. „Soovime, et lapsed, kellel on annet, tuleksid ka meie truppi.”

TOOMAS EDUR

on lõpetanud 1988. aastal Tallinna Balletikooli ning töötanud seejärel aastail 1988–1990 rahvusoper Estonias. Alates 1990. aastast on ta olnud Inglise Rahvusliku Balleti solist ning 1997. aastast vabakutseline.

Toomas Eduri sõnul ei ole ballett laste seas kuigi populaarne. Eduri hinnangul peetakse balletitantsija elukutset raskeks ning vanemad ei taha oma lastele raskusi. Samas on balleti õppimine ühelt poolt väga hea füüsilisele ning annab teisalt ka muusikalise hariduse. „Ballett on distsipliin, millega timmid oma keha. Balletitantsimiseks peab ka annet olema,” lisab Edur.

Mullu sügisel Inglismaalt naasnud Edur hakkab enda sõnul Eesti eluga juba harjuma. „Ma pole kakskümmend aastat korraliku talve näinud,” sõnab ta. Eestimaa talvine loodus ja meri on andnud talle energiat ning oma tagasitulekut pole ta kordagi kahetsenud. Vastupidi: pea on täis ideid, kuidas Eesti balletti edendada ja rahvusvaheliselt tutvustada.

Eesti balleti ajalugu on Eduri sõnul huvitav, samas on praegune tase kõikuv. „Tahan kasvata inimesi, kes naudiks tantsimist ja annaksid endast kõik. Kui tantsija võtab seda kõigest töö ja sissetulekuallikana, siis ei ole tulemus parim,” selgitab Edur.

Maailmakuulsate Toomas Eduri ja tema partneri Age Oksa naasmine Eestisse on ka välismaa balletihuviliste pilgud siia pööranud. „Et meid tuntakse ja mäletatakse, on praegu soodne hetk tutvustada Eesti balletti maailmale,” sõnab Edur.

LHV

VILJANDI
FOLK
MUSIC
FESTIVAL

EUROPEAN
FORUM of
WORLDWIDE MUSIC
FESTIVALS

22.–25. JUULI 2010

VILJANDI
PÄRIMUSMUUSIKA
FESTIVAL

WWW.FOLK.EE

Passid müügil www.folk.ee
Päevapiletid alates aprillist www.piletilevi.ee

Eesti pangateenused odavaimate seas

Eestis tegutsevate pankade teenustasud ja klienditeenindus on tunduvalt sõbralikumad kui enamikus teistes Euroopa Liidu riikides, selgub kogu euroliitu hõlmanud uuringust.

Läänud aasta lõpus valminud Euroopa Komisjoni tarbijakaitseuuringus pangandussektori kohta tuuakse esile klientide vähene informeerimine lepingute sõlmimisel, ebarahuldav nõustamine, tariifide kohati väga kõrge tase ning vähene läbipaistvus, samuti panga vahetamise keerukus.

Eesti paikneb teenustasude poolest uuringus osalenud 27 riigi seas 23. kohal ehk on üks Euroopa Liidu madalaimate panga teenustasudega riike, paistes silma ka tasude piisava läbipaistvuse ja lihtsuse poolest.

Väga erinevad teenustasud

Uuringust selgub, et jaepangandusse on kaasaatud suurem hulk Euroopa Liidu elanikke (87%), kui on näiteks tava- ja mobiiltelefonide kasutajaid. Samas ilmneb, et 29% pangakliente on oma igapäevaste pangateenuste valikuks vajaliku teabe hankimisega kimpus ega kasuta seetõttu soodsamaid pakkumisi.

Komisjoni tervishoiu- ja tarbijakaitse peadirektoraadi uuring hõlmas enamikku euroliidu 27 riigi pankadest (224 panka). Küsitlusega uuriti mitmesuguste tarbijamudelite abil pangateenuseid ja -tariife, nende läbipaistvust ja lihtsust. Eestist osales uuringus kolm panka: Swed-

bank (uuringu ajal Hansapank), SEB (SEB Eesti Ühispank) ja Eesti Krediidipank.

Uuring näitas jaepanganduse põhitariifide lausa mitmekordset erinevust eri riikides – selles valdkonnas pole euroliidus ühtset turgu veel kujunemaski. Samas selgus, et mõne riigi siseselt on pangadevaheline konkurents tasud enam-vähem ühte suurusjärku surunud. Kõrgeim on aktiivse kontokasutaja aastakulu Itaalias (831 eurot ehk 13 000 krooni) ja madalaim Bulgaarias (28 eurot ehk 438 krooni).

Teave pangateenuste kohta on sageli ja väga paljudes riikides raskesti mõistetav, ebapiisav ning pangad annavad teavet väga erineval kujul. Tihti on oluline teave esitatud liiasusega ja/või liiga väikeses kirjas. Näitena kulus Inglismaal ühe pangakonto avamise tüüplepingu läbilükkemiseks ligikaudu tund aega.

Raske valik

Nii on pangateenuste valijal väga raske võrrelda teenusepakkujaid ja endale parim välja valida. Uuringus peetakse tõsiseks huvidekonflikti alaks teenusteteemalist nõustamist – tihti pangatöötajad lausa eksitavad tarbijaid, kes soovivad osta pangatooteid.

Näiteks Saksamaal lõpetab 50–80% kliente oma pikaajalise investeringu enneaegselt, sest neid on toote ostmisel nõustatud vildakalt ja ebapädevalt. Hinnanguliselt kannavad eurolii-

du pangakliendid selle tõttu igal aastal 20–30 miljardit eurot (310–470 miljardit krooni) kahju.

Teenustasusid uurides selgus, et väga tihti ei ole tarbijal selgust, mille eest ja kui palju ta maksab; eriti ebamääraseks jääb elektrooniliste maksete hind. Hädas ollakse ka sellekohase teabe hankimisega pankade kodulehekülgedelt: 69% juhtumil pidid ka uuringut korraldanud eksperdid esitama pankadele lisapäringuid, et saada teenustasudes selgust.

Ilmnes, et pangavahetuse on viimasel kahel aastal ette võtnud vaid 9% tarbijaid. Suuremal osal klientidel jääb soodsama teenuse otsimine peale inertsuse ka puuduliku tarbijainfo taha.

Näiteid Eestist, Lätist, Soomest ja Itaaliast

Eestis kulub keskmisel pangakliendil arveldusarvele 51 eurot (797 krooni) aastas. Üleeuroopaliselt 23. koht on tingitud peamiselt väga madalast aastatasust. Seejuures on meie pankade teenustasude läbipaistvus ja lihtsus EL-i keskmisest tunduvalt paremas seisus. Kui pidevalt väidetakse, et Eestis on pankade teenustasud võrreldes Soome ja Rootsi pankadega kõrgemad, siis uuring seda väidet ei kinnita.

Eesti kuulub riikide rühma, kus eelistatakse e-makseid: neid on koguni 82% maksete koguarvust. Tehingute arv ühe kliendi kohta jääb meil aga Euroopa keskmisest madalamaks. Klientidest on kogenud erinevate pakkumiste võrdlemisel raskusi 22%, vaid 9% on jõudnud viimase kahe aasta jooksul pangavahetuseni, ehkki 60% kliente on märganud soodsamaid pakkumisi.

Kalleim pangateenus on Itaalias, kus keskmisele kontole kulub aastas 253 eurot – seal on kõik teenustasud väga kõrged. Ühtlasi on Itaalias nii teenuste läbipaistvus kui ka tehingute lihtsus euroliidu madalaim. 64% makseid eelistatakse Itaalias teha mitteelektrooniliselt.

Soome teenustasu viib kõrgele suur aastatasu: 104 eurot on Euroopas 6. kohal. Teisalt on teenuste läbipaistvus ja lihtsus seal märkimisväärselt alla keskmise. E-makseid tehakse Soomes 88% juhtudest ning maksete koguarvult kliendi kohta on Soomel kindel esikoht.

Lätis on pangateenused samuti väga kallid: keskmine aastatasu on 115 eurot. Selle lisanduvad väga kõrged konto- ja deebetkaardi teenindustasud annavad meie lounanaabrile Euroopa Liidus kuluka viienda koha.

Lihtne pangandus kergendab elu

Euroopa Komisjon on võtnud suuna jaepangandusturu ühtlustamisele ning pankade meevela ohjeldamisele. Peale säästmise soodustamise ja võlakoorma vähendamise on eesmärgiks soodustada ka euroliidusise ühtse jaepangandusturu kujunemist.

Viimase kümne aastaga on Euroopa Liidu perede laenukoormus kasvanud tuntuvalt nii suht- kui ka absoluutarvudes: 2007. aastal oli perede laenukoormus kokku 7 triljonit ehk 7000 miljardit eurot, millest umbes 70% moodustasid kinnisvaralaenud. Hoogsalt on tõusnud ka tarbimislaenude maht, mis oli uuringuaastal ligi triljon eurot.

Värskeimad andmed näitavad ühtlasi, et finantskriis ja võlgnevuse suurenemine mõjutab ligikaudu 60% euroliidu elanikke. Kõrgeim on see määr Kreekas ja Ungaris (88%) ning Eestis (82%), madalaim aga Taanis (22%), Rootsis (24%) ja Soomes (27%). Üle poole küsitletutest arvas, et praegune kriis mõjutab nende elu veel vähemalt viis aastat. **LHV**

Koht	Riik	Aastatasu €
1.	Itaalia	253
2.	Hispaania	178
3.	Prantsusmaa	154
4.	Austria	140
5.	Läti	115
6.	Soome	104
7.	Suurbritannia	103
8.	Sloveenia	100
9.	Tšehhi	95
10.	Saksamaa	89
11.	Küpros	85
12.	Rumeenia	83
13.	Iirimaa	82
14.	Ungari	76
15.	Slovakkia	74
16.	Taani	74
17.	Poola	73
18.	Malta	72
19.	Rootsi	62
20.	Belgia	58
21.	Luksemburg	57
22.	Kreeka	54
23.	Eesti	51
24.	Holland	46
25.	Portugal	45
26.	Leedu	35
27.	Bulgaaria	27

Kõrge tase peab säilima

Katrin Talihärm

Eesti Pangaliidu tegevdirektor

Eesti Pangaliidul on väga hea meel, et üle-euroopalise uuringu tulemused näitavad meie pangandust nii heas valguses. Euroopa ühed madalaimad teenustasud, teenusehindade kerge kättesaadavus, nende lihtne esitamine ja võrreldavus on asjad, mida ka meie kliendid peaksid kõrgelt hindama.

Kuigi uuring seda ei puuduta, võime uhkust tunda selle üle, et Eesti pankade arveldusteenused tervikuna on ühed Euroopa parimad: näiteks on meil tööpäeviti võimalik teha ühest pangast teise rahaülekanne pooleteise tunniga. Peame hea seisma selle eest, et käimasolevas EL-i arvelduste ühtlustamise protsessis ei kaotaks meie kliendid teenuse kvaliteedis, see tähendab, et me ei oleks sunnitud liikuma EL-i keskmise taseme suunas, vaid et tõstetaks standardeid kogu Euroopas.

Tekst: Ants Vill, pildid: Bulls, Corbis

Maailma rikkaim pihinema

Teletöötaja **Oprah Winfrey** on oma 55. eluaastaks saavutanud ülima täiuslikkuse Ameerika unelma teokstegemisel. Lapsepõlves antud töötuse „Minu elu kujuneb teistsuguseks” elluviimine näib kui ettevõtliku ja edasipüüdliku tüdruku ülima eneseteostuse imeväärne tõestus.

Televisiooni omanimelise ja kogu žanri etaloniks kujunenud jutusaate pikaajaline juht Oprah on Ameerika Ühendriikide üks mõjukamaid avaliku arvamuse kujundajaid. Teda kuulab-vaatab kodumaal iga päev 12–15 miljonit televaatajat, lisaks miljoneid huvilisi praeguseks juba 145 riigis.

Vallaslapsena sündinud, teismeeas kuritarvitatud mustanahalises neiu on saanud kaasarääkija USA presidendivalimiste tulemustes ning ta on oma 2,3 miljardi dollariga Forbesi 400 nimekirjas jõukuselt 141. kohal, olles ühtlasi kõige rikkam afroameeriklane kogu ilmas.

Kartulikotitüdruk

Muidugi peab iga tulevane kuulsus alustama kunagi sellest, et õpib käima ja rääkima ning esialgu ei kuulu talle ei seljariided ega sentigi raha. Ka Oprah' puhul polnud see teisiti, kuid tema plikapõlv oli raske isegi oma aja kohta. Ta sündis Mississipi väikelinnas Kosciuskos teismeliste Vernita Lee ja söekaevur Vernon Winfrey esimesest vahekorrast. Vernon läks sõjaväkke ja Vernita pani lapsele nimeks piiblist võetud nime Oprah, ent segastel asjaoludel pandi sünnitunnistusele kirja Oprah. Ja nii jäigi.

Noore ema kitsikus oli nii suur, et peagi anti laps kasvatada Vernita emale, kes pidas seafarmi. Ka seal valitses piiritu vaesus. Oprah biograafid rõhutavad, et majas polnud veevärkigi ja tüdruk oli sunnitud kandma kartulikotist tehtud kleite – seetõttu olevat teda kutsutud kotitüdrukaks.

Oprah on jutustanud oma lapsepõlvest loo, kuidas ta oli nelja-aastase tüdrukuna vaadanud oma vanaema verandal pesu keetmas ning leidnud, et tema väärrib paremat elu. Oprah' biograafid on kindlaks teinud praeguse megatähe neegerorjadest esivanemad, samuti on välja uuritud, millisest Aafrika piirkonnast hõimust ta pärineb. See tunduks just nagu kummalise, ülepingsu- ja juurteotsimisena, kuid ei maksa unustada, et karm segregatsioon ehk rassialduspoliitika kõrvaldati Ameerika avalikust elust alles aastail, mil Oprah' olevat vanaema talus loomade-lindude peal intervjuerimist harjutanud.

Pesumasinata, kuid muidu suhteliselt lilliline lapsepõlv keeras ette hoopis karmima külje, kui ema viis Oprah' elama enda juurde Milwaukee vaestelinnas. Lisaks ula peale jäämisele sattus toona üheksa-aastane Oprah oma nõo vägistamisohvriks, hiljem kuritarvitatud tüdrukut ka onu ja üks peretuttav.

Kolmeteistaastaselt jooksis Oprah kodunt ära, parandusmajja teda aga panna ei õnnestunud, sest seal olid kohad juba täis. Tagatipuks jäi tüdruk rasedaks ning sünnitas enneaegselt poja, kes suri kohe. Sel kohal olekski võinud tütarlap-

se elulugu lõppeda. Aasta oli siis 1968 – algamas oli üliõpilasrahutuste ja Woodstocki ajastu.

Karm isa lõi korra majja

Eluvõitlusest saatis ema Oprah' tolle isa juurde, tuhandeid kilomeetreid eemale Nashville'i Tennessee osariiki. Juuksuriametit pidanud Vernon Winfrey oli karm, kuid õiglane. Ja julgustav. Ta seadis tütre koolihariduse esmatahtsaks. Oprah oli kui ümber vahetatud. Ta lõpetas kooli kiitusega ja valiti kooli kõige popimaks tüdrukuks. Ta kuulus kolledži kõnevõistkonda ning sai üleriigilise draamaauhinna. Kui ta oli ka kõnevõistluse võitnud, sai ta stipendiumi õpingute jätkamiseks osariigi riiklikus ülikoolis. Traditsioonilises afroameeriklaste ülikoolis õppis ta kommunikatsiooni.

Kooliskäimise kõrvalt tuli töölgki käia. Ehkki eduka tütarlapse teismelisepõlve esimene töökoht oli vürtspoe, saatis teda jätkuv edu. Temast sai osariigi iluduskuninganna mustade kategoorias, peagi äratas ta huvi kohalikus afroameeriklaste raadiojaamas ning ta palgati poole kohaga uudistetoimetusse.

Vanaema Hattie'le ei tulnud Oprah' meediakarjääri valik üllatusena: juba lapsena nukke ja aia otsas kükitanud vareseid intervjuuerinud Oprah oli rääkima õppimisest saati ikka justkui laval esinenud, kirikus piiblisalme ette lugenud ja kooris laulnud. Liiatigi oli vanaema teda avaliku esinemise asjus kogu aeg julgustanud, ning kui vaja, ka tagant sundinud.

Oprah'st sai peagi kohaliku televisiooni noorim uudisteankur ja ühtlasi esimene mustanahaline naisankur. Emotsionaalne ja ladus esinemine sillutas teed edasisele edule. Aastal 1976 kolis ta üle Baltimore'i telejaama kuueste uudiste kaasankruks. Kaks aastat hiljem sai temast kaasesineja kohaliku programmi jutusaates „Rahvas räägib” ning ühe viktoriinimängu saatejuht. Oprah'st sai rassieristusest vabaneva Ameerika säravmust nädisroos.

Edasi üha paremini

Oma meediakarjääri kümnendal aastal, 1983, tuli 29-aastaseks saanud Oprah'l taas kotid pakida. Teda ootas suurlinn Chicago, kus talle anti armetu vaatajaskonnaga hommikune pooltunnine jutusaade „AM Chicago”. Paari kuuga ületas saate reiting isegi „Phil Dohanue Show” oma ning sellest sai Windy City ehk tuulise linna vaadatuim jutusaade. Saade nimetati ümber „The Oprah Winfrey Show'ks” ja sellele anti tund eetrit päevas. Kaks aastat hiljem läks jutusaade juba üleriigilisse levisse.

Aga ega ainult suurest vaatajaskonnast ära ei ela. Kaks aastakümnet hiljem tunnistas Oprah, et tema hea tuttav, filmikriitik Roger Ebert ja veel paar sõpra olid soovitanud tal seada ka äriasjad kindlale alusele. Sõlmiti sündikaatleping eduka meediafirmaga King World, mille aktivapolele

kuulusid niisugused hiigelmehed nagu „Önneratas” ja „Kuldvillak” ning mis oma parimal aastail hõivas üle viiendiku USA teleauditooriumi tähelepanust.

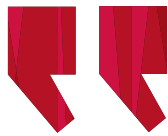
„Oprah Show” tootmiseks asutati produktioonifirma Harpo Productions, hilisemal aastail poegis jutusaate tiiva alt väga menukas „Dr. Phil”, mis kogus kuulsust peamiselt eneseabi ja suhtenõustamisega. Sõber Ebert ennustas Oprah’le läbinägelikult, et „Oprah Show” tulud ületavad tema enda filmisaate omasid enam kui 40-kordselt. Ja tõepoolest, seni üleriigilisel liidrikojal olnud Donahuest möödumise järel kasvatas Oprah’ jutusaade vaatajaskonda kaks korda ning sai mäekõrguse esikoha igapäevaste üleameerikaliste jutusaadete tiheda rebimisega võitlusväljal. Ka palgatööga võib rikkaks saada – Oprah’ esimene miljon täitus kolmanda Chicago-aastaga.

Meediatähe edu põhjusi analüüsisid arvustajad on märkinud, et ehkki Oprah jäi Donahuele ajakirjanduslikus mõttes alla, tegi ta kogenud Philile iga kell ära oma jämedakoelise huumori ja otseütleva uudishimutsemisega, eelkõige aga oma kõikivõitva empaatiaga. Pole harvad juhud, kus saatekülalise kurb jutustus toob saatejuhile pisaragi silma. Ning külalised paljastavad massiteraapiale sarnaneva saate üleriigilisele aplale vaatajaskonnale vastutasuks palju enam, kui nad iganes arvata on sõandanud.

Peale edu teletöös on Oprah proovinud mitu korda õnne filminäitlejana ning ühe rolli eest on ta nimetatud isegi Ameerika Filmiakadeemia auhinna Oscar nominendiks.

Prohvet ja pihiema

Ehkki ka saatejuhi jutt poeb hinge, paistab Oprah eelkõige silma oma külaliste ja jututeemade valikuga. Ta armastab tuua esile igat laadi, eelkõige just tõrjutud vähemusi, ning kujundada neisse positiivset suhtumist. Oma soo pooldajatele pidevalt tribüüni pakkumine on viinud kohati isegi kahtlustusteni, et ka maadam ise ei kuulu igavasse heterode seltskonda.

Oma kaalukas ja sütitav roll on saadete õnnestumisel röökimiseni üles köetud publikul, keda tihti premeeritakse hinnaliste kingitustega.

1990. aastate keskpaiku võttis Winfrey vähem kollase suuna ja hakkas käsitlema veelgi enam südamesse minevaid teemasid, nagu spirituaalsus, meditatsioon, geopoliitika ja naiste südamehaigused. Eriti menukaks osutuvad kuulsused, kes on kimpus mingi hädaga, seotud heategevusega või kannatanud näiteks ahistamist. Oprah saab nendega rääkida ka kui helde filantroop, kes on korduvalt annetanud suuri summasid mitmesuguseks heategevuseks.

Peab märkima, et nii teemade, esinejate kui ka käsitluslaadi valik toetab peale poliitkorrektsuse tihtipeale marksistliku Herbert Marcuse tõrjutud vähemuste emantsipatsiooniideedest kantud rühmade tähelepanu- ja maksmapanekuvajaduse rahuldamist.

Oma kaalukas ja sütitav roll on saadete õnnestumisel röökimiseni üles köetud publikul, keda tihti premeeritakse hinnaliste kingitustega. Suurejoonelisusest just puudu ei jää: 19. hooaja avasaate publik sai igaüks Pontiaci vastse mudeli, kokku 276 autot.

Iga komponent eraldivõetuna polegi midagi erilist, Oprah’ poolt sünteesituna aga on taganud maailma parima jutusaate maine ja mainele väärilise rahalise tulemi. Veel rahast ja tulevikust: Oprah on lubanud jätkata tuleva aasta septembrini, mil tal täitub 25 aastat eetrisolekut.

Peale oma show on Oprah Winfrey käivitanud näiteks naistele suunatud kaabel-TV-kanali Oxygen, samuti väga eduka ajakirja O, kus leiavad kajastamist ka saadetes käsitletud teemad.

Ettearvamatu jutlustaja ja presidenditegija

Ahistanud eestvõitlejana ja ise väärkohelduna algatas Oprah 1991. aastal kampaania, et luua lastepilastamises süüdimõistetute üleriigiline avalik andmebaas. President Clinton allkirjastaski Oprah’ seadusena tuntud õigusakti 1993. aastal.

Teenitud tunnustused pole jäänud tulemata. Mõjukas ajakiri Time on arvanud Oprah Winfrey lõppenud sajandi saja mõjukaima isiku

MILJONID HÄÄLED:
Oprah Winfrey on oma saadetega muutunud sedavõrd mõjuvõimaks, et presidendikandidaatidel tasub talle meeldida. Aastal 2000 külastas tema saadet presidendikandidaat George W. Bush ning 2008. aasta valimiste ajal toetas Winfrey avalikult Barack Obama kandidatuuri. Mõlemad mehed said presidendiks.

hulka. Aastal 1998 sai Oprah USA Riikliku Televisiooniakadeemia (National Academy of Television Arts and Sciences) elutööpreemia ning 1999. aastal Riikliku Raamatusihtasutuse juubelikuldmedali raamatute ja kirjanike tutvustamisel tehtud töö eest, seda eelkõige kogu kirjastustööstust väga otseselt mõjutava otse-eetris toimiva raamatuklubi kaudu. Liialdamata võib öelda, et kui Oprah valib mingi raamatu oma klubis tutvustamiseks, saab sellest automaatselt bestseller. Seda nimetatakse Oprah' efektiks.

Aastatepikkuse tööga kujunenud renomee ja sellest tulenev mõjukus on vastuoluline. Ühest küljest on Oprah pidevalt kinnitanud, et igast pisikesest tüdrukust võib piisava tahtekindluse korral saada edukas naine – seda enesearendamise põhimõtet on ta rõhutanud näiteks Lõuna-Aafrika Vabariigis tütarlastekooli asutades ja toetades. Teisalt on paljud vaatlejad manitsenud suhtuma teletähte ettevaatusega, sest oma suurt mõjujõudu kasutades võib ta peale moesuundade mõjutada ka inimeste maailmavaadet, kallutades seda vahel nii kaheldava väärtusega esoteerika suunas kui ka koguni suurriigi sisepoliitikat mõjutades. Hinnatakse, et Oprah' asumine Barack Obamat toetama tõi esimeseks mustanahaliseks presidendiks tõusnud mehele kaalukeeleks olnud osariikides mitu vajalikku miljonit toetushäälet.

Kriitikuid teeb murelikuks, et Ameerika üheks mõjukaimaks isikuks ja võib-olla isegi maailma mõjukaimaks naiseks (ning afroameeriklaseks) peetava Oprah' sümpaatiad ja päevaliitlised seisukohavõtud on tihtilugu ennustamatud ning vahel suisa ehmatavalt äärmuslikud, lähtudes paraku mõnikord üsna newagelikust ideestikust või lausa linnalegendidest. Karusnahka ta ka ei kanna. Ja räpparid pole õiged tegijad, kuna alavääristavat naisi. Iga asja kohta on Oprah'l oma seisukoht.

SÕRMUSTETA LIIT:
Oprah Winfrey elab 1986. aastast koos Stedman Grahamiga, kellega ta küll 1992. aastal kihlus, ent abielu pole seni sõlmitud. Samuti pole paaril lapsi.

Viimati saatis kriitika teda tänavu jaanuaris, kui ta Taanist dokumentaalfilmi tehes vaimustus ameeriklaste jaoks liialt sealsest sotsialismist.

Mis edasi?

Siiani on Oprah korduvalt teatanud, et poliitikasse ta minna ei taha, sest see pole tema jaoks. Impeeriumi laiendamine igatahes kestab. Koostöös Discovery kanaliga on kavandamisel Oprah Winfrey kaabelvõrk, seni suurem arendus on aga tervisesaade „Dr. Oz”, kus õpetatakse kogu Ameerikat, kuidas tervemalt elada – näiteks loobudes limonaadist ja süües oliiviõliga saia. Pärast Twitterisse minekut on fännide netiliiklus kasvanud Oprah' veebisaidil peaaegu poole võrra.

Isiklikust elust on Oprah' puhul samuti palju räägitud, ent midagi silmahakkavat pole esile tuua. Aastal 1992 kihlus ta pesapallur Stedman Grahamiga, kellega elab koos alates 1986. aastast kuni tänaseni, siiani pole paar abiellunud. Lapsi Oprah'l pole – ta on teatanud, et see on tema valik. Küll aga on ta oma lasteks nimetanud hulgaliselt neide, keda ta on heategevuse toel üritanud suunata parema elu suunas. Endastmõistetavalt on nüüdseks juba mitmekordseks miljardäriks saanud Oprah'l hulgaliselt kinnisvara mitmel pool maailmas, sealhulgas muidugi mõis Californias ja suvila Hawaiiil.

On raske ennustada, mis saab miljardeid tootvast impeeriumist siis, kui miljonite lemmik otsustab, nagu lubatud, erru minna. Kuid võib ka juhtuda, et varane pensionileminek jääb siiski ära, sest kogu rahva vaimse innustaja, pihiema ja õpetaja rollist võib olla raske loobuda. Ehkki ta on selleks ajaks vaid 57-aastane ning tal on võimalus alustada mis tahes uut karjääri, uut elu.

Igatahes on praegu veel nii, et kui ligikaudu ühe kolmandiku miljardi dollarilise aastapalgaga Oprah räägib, kuulatakse teda 145 riigis. **LHV**

Saneerimine aitab edasi minna

Muutunud majandusolukorras puutub ettevõtja üha sagedamini kokku äripartneri või kliendi maksejõuetusega, ka võib seni edukalt tegutsenud ettevõtte ise sattuda majanduslikesse raskustesse.

Tekst: **Liina-Maarja Uuemõis**
Tamme & Otsmanni advokaat

Liina-Maarja Uuemõis on spetsialiseerunud saneerimise ja maksejõuetusega seotud küsimustele ning on muu hulgas nõustanud AS-i Biodiesel Paldiski saneerimisprotsessi, mille tulemusena kinnitati seni Eesti mahukaim saneerimiskava.

Tamme Otsmann

Siis on nii ettevõtja kui ka tema võlausaldajad silmitsi küsimusega, kuidas väljuda tekkinud situatsioonist vähima kahjuga. Väga inimlik on lükata ebameeldiva küsimusega tegelemist edasi, kuid tegelikult on ettevõtjal valida kahe variandi vahel: pankrot või saneerimine.

Kui sisulise äritegevuse jätkamiseks puuduvad reaalsed majanduslikud väljavaated, on valik lihtsam; samuti juhul, kui võlgade ja vara vahel korraldustulenevalt ei ole kahtlust, et äriühingu maksejõuetus on püsiva iseloomuga. Sel juhul on äriühingu likvideerimine vältimatu, ning seda tehakse Eestis aina sagedamini pankrotimenetluse käigus. Kui aga majandusraskused on ajutist laadi ning ettevõtte äriidee, juhtkond ning omanikering elujõuline, võib saneerimine olla tõhusaks alternatiiviks pankrotile.

Ei ole pelgalt kulude kokkuhoid

Kokkuvõtvalt on saneerimine mitmesuguste õiguslike ja majanduslike abinõude rakendamine eesmärgiga ületada ettevõtte majandusraskused, taastada tema likviidsus, parandada kasumlikust ning tagada jätkusuutlik majandamine. Saneerida on võimalik nii kohtuliku kui ka kohtuvälise menetlusena. Siinkohal käsitleme kohtulikku saneerimismenetlust.

Erinevalt pankrotimenetlusest saab saneerimismenetluse algatada üksnes ettevõtja ise, esitades kohtule vastavasisulise avalduse. Ouline on rõhutada, et saneerimismenetluse algatamine ei too kaasa muudatusi ettevõtte juhtimises: äriühingu juhtkond säilitab saneerimise ajaks oma õigused ning ühing jätkab

igapäevast majandustegevust. Kohtu poolt määratud saneerimisnõustajal on pigem nõustav ja abistav roll.

Kriisiaja äriplaan

Ettevõtte tegevus korraldatakse ümber saneerimiskava alusel ja saneerimisnõustaja järelevalve all. Saneerimiskava peab sisaldama nii eesmärki, mida ettevõtte soovib saavutada, kui ka sellele vastavate meetmete ja abinõude kirjeldust. Kõige olulisemateks abinõudeks on muu hulgas kulude vähendamine, põhitegevuse ümberkorraldamine, mittevajalike varade müük ning võlausaldajate nõuete vähendamine või ajatamine.

Viimati nimetatud erakorralisest meetmest tingituna on saneerimiskava rakendamise eeltingimuseks selle heakskiitmine nii võlausaldajate enamuse kui ka kohtu poolt. Võlausaldajad otsustavad seega saneerimise otstarbekuse üle ning kohtu ülesanne on kontrollida, kas kava vastuvõtmine on kulgenud seaduslikult.

Saneerimise saab lugeda edukalt lõppenuks siis, kui ettevõtja on suutnud viia saneerimiskava selles ettenähtud tingimustel ellu, st ennekohtu taastanud ettevõtte jätkusuutliku tegevuse

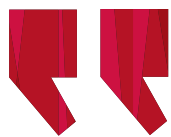

ning võlausaldajate nõuded on saneerimiskavas määratud ulatuses ja viisil rahuldatud. Kui kava on võimalik täita plaanitud kiiremini ja tulemuslikumalt, on see hea kõigile asjaosalistele. Olulised puudujäägid saneerimiskava ettekirjutuste täitmisel toovad aga kaasa kava tühistamise ja menetluse lõppemise. Sellisel juhul taastub saneerimismenetluse eelne olukord, sealhulgas võlausaldajate nõuded nende algsuuruses.

Annab ettevõtjale lisakaitse

Kohtuliku saneerimismenetluse peamine eelis võrreldes võlausaldajatega kohtuvälisele kokkuleppele jõudmisega on pankrotikaitse, mis kehtib alates saneerimismenetluse algatamisest kuni menetluse (sealhulgas saneerimiskava täitmise) lõpuni. See asjaolu vähendab oluliselt pahatahtlike pankrotiavalduste riski äriühingu suhtes ning võimaldab ettevõtjal suunata kogu tähelepanu ja pingutused oma põhitegevusele.

Kohtuliku saneerimise teine oluline eelis on võimalus muuta võlausaldajate enamuse tahe siduvaks kõigile võlausaldajatele ning välistada kiuslike võlausaldajate negatiivne mõju üldisele

Eduka saneerimisprotsessi sisuliseks eelduseks on ettevõtte tegelik võime jätkata oma igapäevast majandustegevust.

protsessile. Vastukaaluna tuleb kohtuliku saneerimise puhul arvestada kohustusega pidada kinni rangest ajaraamistikust, mis on seadusega ette nähtud saneerimiskava koostamiseks ja selle võlausaldajate poolt vastuvõtmiseks.

Edukad saneerimised

Eduka saneerimisprotsessi sisuliseks eelduseks on ettevõtte tegelik võime jätkata oma igapäevast majandustegevust hoolimata ajutistest majandusraskustest. Selleks peab ettevõtjal olema olemas reaalne äriplaan, toodang, käive, rahavood jmt.

Ajutiste majandusraskuste eristamine püsivast maksejõuetusest võib praktikas olla keeruline. Seetõttu on soovitatav analüüsida saneerimise vajadust ja väljavaateid juba esimeste negatiivsete märkide ilmnemisel. Raskuste süvenedes võib maksejõuetus osutada üha suurema tõenäosusega selliseks, mis ei võimalda enam tuua positiivset pööret ühingu olukorda.

Asjaolud, mis peaksid muutma ettevõtja valvaks ning ärgitama teda vaatama kriitiliselt üle oma tegevust ja ärimudelit, on muu hulgas põhitegevuse negatiivne rahavoog, netovara bilansilise väärtuse muutumine negatiivseks, pikaajaliste investeeringute sõltuvus lühiajalisest rahastamisest jmt. Ka võib ettevõtja majandusolukorda negatiivselt mõjutada tema äripartnerite käekäik.

Eeliseid ka võlausaldaja jaoks

Peale eesmärgi vältida ettevõtja ajutiste raskuste muutumist püsivateks on saneerimise ülesanne tagada võlausaldajate huvide parem kaitse kui pankroti korral.

Pankrotimenetluse käigus rahuldatakse võlausaldajate nõuded teatavasti järkudes. Esimesena rahuldatakse pandipidajatest võlausaldajate nõuded pandieseme müügist saadud raha arvel ning alles seejärel muud nõuded. Pandiga tagatud nõuete eeliseisundist hoolimata võib mõnikord olla küsitav isegi nende täielik rahuldamine, kuivõrd pankrotimenetluses müüdava vara hind ei ole üldjuhul samaväärne tavalisel müümisel saadavaga. Kindlasti tuleb arvestada asjaoluga, et enne pankroti võlausaldajate nõuete rahuldamist kaetakse pankrotivarast veel hulk pankrotimenetlusega seotud kulusid. Seega üldjuhul saavad võlausaldajad tagasi vaid murdos oma nõudest.

Õnnestunud saneerimise puhul on võlausaldajate nõuete rahuldamise ulatus aga tunduvalt suurem. Võlausaldaja jaoks peitub ärisuhete jätkumises ning tulevikus potentsiaalselt tekkivas koostöös ja tulus lisakasus, mis ei väljendu kohe.

Kõiki raskustes äriühinguid ei pea saneerima ning seda ei olegi võimalik teha. Kui aga äriühingul on olemas jätkusuutlik äriidee ja meeskond selle elluviimiseks, võib õigel ajal käivitatud saneerimine anda hea võimaluse ajutiste probleemide ületamiseks ning ettevõtte tegevuse jätkamiseks. **LHV**

Directoriga kisub alati ülespoole!

graafik

Ootame stabiilset kasvuaastat

Kui üle-eelmine aasta läheb ajalukku kui aasta, mil kõik varaklassid peale riskivabade võlakirjade kaotasid samaaegselt kaaluka osa oma väärtusest, siis 2009 läks ajalukku kui üks parima tootlusega aastaid, mil peaaegu kõikide varade hinnad tõusid.

Parimat tootlust pakkusid BRIC-i riikide (Brasiilia, Venemaa, India ja Hiina) aktsiad. Brasiilia aktsiate (BOVESPA) tootlus oli eurodes mõõtes 136%. Venemaa RTS-indeks (EUR) tõusis 122,6%, India SENSEX-indeks (EUR) 84,4% ning Hiina Hang Seng China Enterprises Index (EUR) 57,8%. Lääne-Euroopa ja USA aktsiad kerkisid vastavalt 27,3% (MSCI EMU indeks) ja 20,19% (S&P500 eurodes).

Läbi ajaloo parim aasta

Fondid XS, S ja M olid saavutanud aasta lõpuks oma ajaloo kõrgeima taseme. Kuni poole portfelli aktsiatesse investeerivad L ja XL saavutasid oma ajaloolised tipud märtsi alguses.

2009 oli eriti edukas just LHV võlakirjafondidele. Võlakirjade üle kahekümneprotsendilisi tootlusi seletavad eelkõige läinud aasta alguses tehtud investeeringud Kesk- ja Ida-Euroopa eu-

rovõlakirjadesse, nagu Leedu ja Rumeenia valitsuse pikaajalistesse riigivõlakirjadesse, ning Eesti Energia 2020. aastal lõppevatesse võlakirjadesse. Viimati nimetatud võlakirju hakkasime koguma siis, kui nende aastatootlus oli 11% (aasta lõpuks oli see alanenud 6,2%-ni). Samuti investeerisime 2009. a alguses USA investeerimispankade Goldman Sacs ja Morgan Stanley pikaajalistesse võlakirjadesse, mille riskipremiad hiljem märkimisväärselt alanesid ning vastavalt sellele tõusid ka võlakirjade hinnad.

LHV fondid on saanud endale ühtlasi uued nimed, mis kirjeldavad senisest paremini fondi riskitaset ja tootluse ootusi. XS on meie fondiperkonna kõige madalama riskiga fond, kuid ka selle fondi investeeringud ei ole piiratud ainult kõrgekvaliteediliste võlakirjadega.

Kõik, kes on vahetevahelgi lugenud LHV pensionifondide ülevaateid, peaksid teadma minu skepsist kõrgekvaliteedilistesse võlakirjadesse investeerimisel. Ma usun, et tänaseks on kõrgekvaliteediliste võlakirjade intressimäärad sellisel tasemel (viieaastase võlakirja tootlus on 2,4% ja kümneaastasel 3,4%), millelt nad saavad ainult tõusta. See tähendab, et pikaajaliste kõrgekvaliteediliste võlakirjade hinnad tulevikus pigem langevad.

Ma olen valmis paigutama raha lühiajalisel alla 1% intressiga eurohoiusele, kuid ma ei julge investeerida USA, Suurbritannia ega Saksa valitsuse kümneaastasest või pikemaajalisemasse võlakirja, kuna intresside tõustes 1% võrra tuleks sellist investeeringut 10% alla hinnata.

Tekst: **Andres Viisemann**
LHV pensionifondide juht

II samba olukord: fondide tootlused väga erinevad

Seisuga 4.02.2010

Liitumisaeg enne	30.04.2002	31.10.2002	31.10.2003	31.10.2004	31.10.2005	31.10.2006	31.10.2007	31.10.2008
Investeeritud fondi (kr)	46 235	43 990	39 138	33 895	28 051	21 232	12 995	3745
LHV Pensionifond S	60 800	57 284	50 128	42 708	34 852	26 089	15 808	4447
LHV Pensionifond L	59 559	55 530	47 142	39 019	31 224	23 503	15 125	4614
LHV Pensionifond XS	58 641	55 451	48 765	41 689	34 097	25 592	15 581	4418
LHV Pensionifond XL	57 889	54 442	46 957	39 307	31 562	23 602	15 125	4636
LHV Pensionifond M	57 824	54 601	47 694	40 452	32 870	24 688	15 469	4547
Sampo Pension 50	53 240	49 889	43 048	36 211	29 345	23 929	13 865	4124
SEB Konvserveeriv Pensionifond	51 837	49 064	43 245	37 153	30 737	23 104	13 976	4024
Ergo Pensionifond 2P2	51 768	48 444	41 621	35 008	28 625	23 793	14 270	4512
Ergo Pensionifond 2P1	51 317	48 528	42 655	36 567	30 159	22 678	13 722	3916
Sampo Pension 25	51 010	48 067	41 967	35 670	29 136	21 858	13 617	4000
Sampo Pension Intress	50 894	48 176	42 483	36 446	29 899	22 368	13 571	3887
SEB Progressiivne Pensionifond	46 231	43 283	37 235	31 301	25 525	19 449	12 883	4324
Swedbank Pensionifond K1	45 706	43 253	38 194	32 915	27 270	20 568	12 686	3819
Swedbank Pensionifond K2	45 634	42 658	36 609	30 763	25 153	19 177	12 624	4154
Swedbank Pensionifond K3	44 825	42 187	36 754	31 290	25 752	19 525	12 474	3946

Allikas: Äripäev, pensionifondid

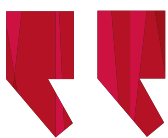
- Tabelis on arvestatud, et inimene on saanud Eesti keskmist palka ja teinud pensionifondi igakuiseid makseid.
- Arvestatud on osakute sisenemis- ja väljumistasusid ning osakute laekumise päevaks on valitud selline päev kuus, mil emiteeriti kõige rohkem fondiosakuid.
- Võrdlusest on välja jäetud vähem kui poolteist aastat tegutsenud Nordea pensionifondid ning ka teiste fondivalitsejate fondid, mis on tegutsenud lühikest aega.

Kui meie võlakirjafondide tootlus ületas 2009. aastal suurelt ootusi, siis meie progressiivsete fondide (L ja XL) aktsiaportfellid olid aasta teisel poolel liialt konservatiivsed. Me startisime aasta alguses suurepäraselt, kuid juba aprillis tekkis kartus, et aktsiad on liiga kallid. Alates augustist oleme aktsiaid müünud, samal ajal on aga aktsiaturud tasahaaval tõusnud.

Sellele vaatamata võib meie 50/50-strateegiaga fondide (XL ja L, varem Uued Turud ja Maailma Aktsiad) tootlustega (vastavalt 32,2% ja 29,6%) rahule jääda. Mõlema fondi tootlus lõi mõne protsendiga Euroopa aktsiaindeksit ning oli kolme Eesti suurima sama strateegiaga pensionifondi tootlustest vähemalt kaks korda kõrgem.

Klientide hinnang

Head investeerimistulemused ei jäänud ka klientide tähelepanuta. Oktoobris lõppenud fondivahetusperioodil kasutas fondi vahetamise võimalust üle 60 000 inimese. Selle tulemusena tuli kõige rohkem kliente juurde LHV pensioni-

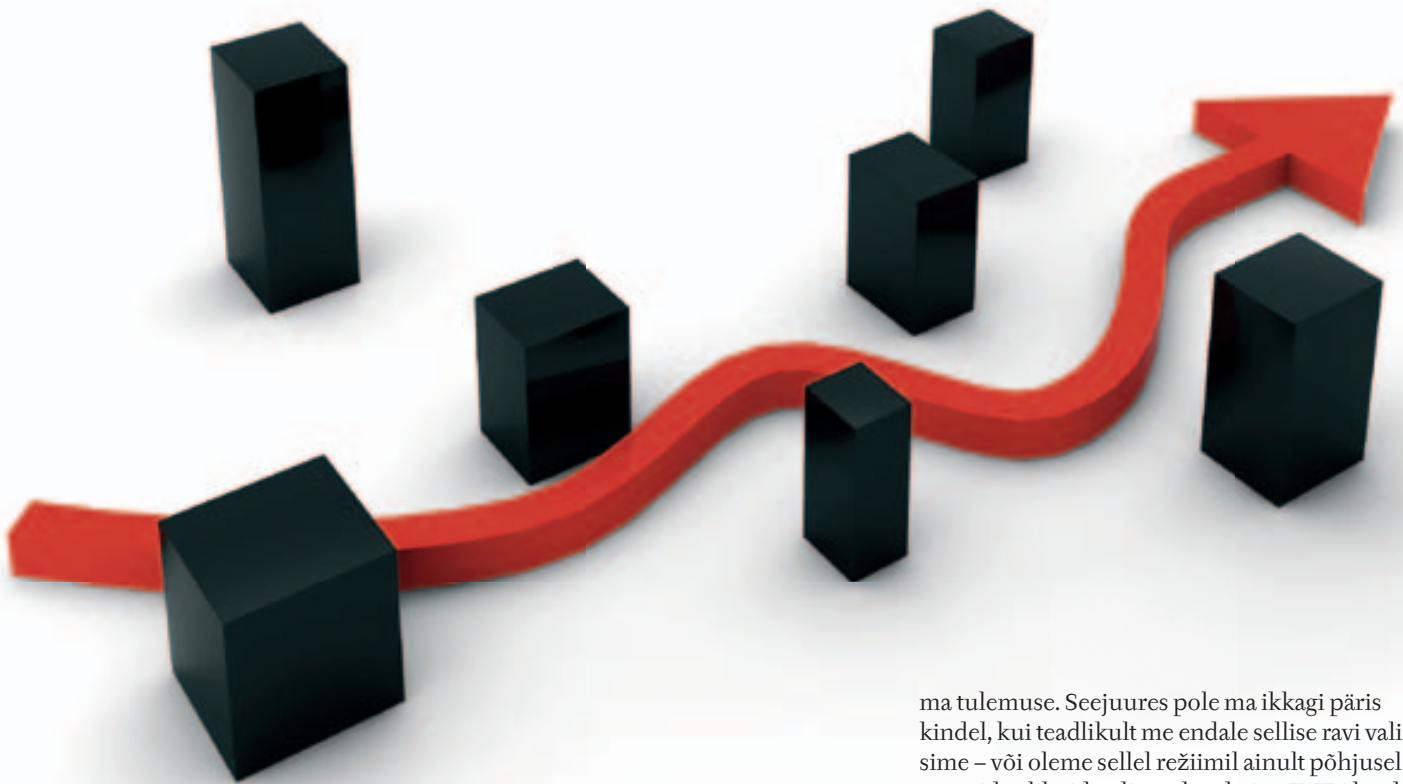
LHV klientidest jätkas makseid 55,7%, mis on kõrgeim protsent kõikide fondivalitsejate võrdluses.

fondidesse, tänu millele kasvasid meie klientide arv ja fondide mahud ühe kolmandiku võrra.

2009. aasta oli pensionisüsteemile eriline ka selle poolest, et riik otsustas makseid peatada ning inimestele anti võimalus vabatahtlikult makseid jätkata. Riik jätkab oma makseid sõltuvalt pensionikoguja sünniaastast kas kohe või mõni aasta hiljem. LHV klientidest jätkas makseid 55,7%, mis on kõrgeim protsent kõikide fondivalitsejate võrdluses: keskmiselt jätkas Eestis 37,2% pensionikogujaid.

Majandus ja aktsiaturud

Maailma suurimad majandused olid 2009. aasta lõpuks suure tõenäosusega kriisi põhjas juba ära käinud ning hakkavad mõningal määral taastuma. See, et aktsiaturud tõusid sedavõrd palju olukorras, kus suuremad majandused näitavad alles esimesi elavnemise märke, annab ühelt poolt lootust, et vast tõesti on ka reaalmajanduses halvim möödas. Samas paneb see kahtlema, kas ettevõtete käibed ja kasumid ikka taastuvad nii kiiresti, nagu aktsiahinnad ennustavad, ning

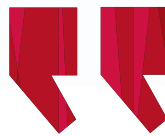
kas aktsiad ei ole majanduse tänast seisust arvestades mitte liiga kallid.

Mina kuulun pigem skeptikute leeri, kes usuvad, et 2007. a tootmismahutused ei saavutata paljudes majandussektorites veel niipea ning et järgmiste aastate majanduskasv tuleb keskmisest palju väiksem. Ehkki keskpangad ja valitsused on pumbanud kõikjal maailmas (välja arvatud üksikutes riikides) süsteemi juurde tohutult raha, ei tähenda see, et raha oleks jõudnud reaalmajandusse. Üleilmset rahatrükkimise võistlust juhtivates Ameerika Ühendriikides pigem kahanes krediidi kättesaadavus tarbijale aasta jooksul, seda mitmel põhjusel.

Suurriikide valitsused ja keskpangad suutsid välistada süsteemi kriisi, kus majandus oleks täielikult seiskunud seetõttu, et keegi kedagi ei usalda, rahaturud ei toimi, kliendid ei julge raha pangas hoida ning pangad ei julge raha välja laenata. Kuid kas see rohi – rahatrükkimine – majandused ka terveks ravib, on ikkagi veel tõestamata. Kahtlema paneb just see, et sama preparaadi (odav ja kergekäeline laenamine) pikaajaline tarvitamine põhjustaski kriisi, mida nüüd püütakse ravida sama ravimi mitmekordse annusega.

Ma usun pigem mõõdukusse ning loodan, et Eesti valik ehk kiire võõrutuskuur annab pare-

ma tulemuse. Seejuures pole ma ikkagi päris kindel, kui teadlikult me endale sellise ravi valisime – või oleme sellel režiimil ainult põhjusel, et muid valikuid palju polnud ning IMF-i karde-takse nagu tuld?

Käesoleval aastal on plaanis jälgida rohkem üksikaktsiaid ning mõnevõrra vähem фонде ja indekseid.

Euro parandab enesetunnet

Paljud loodavad veel siinmail proovimata imerohtu euro peale. Usutakse, et euro paneb raha jälle paremini käima, annab vähemalt parema enesetunde ning et siis õnnestub peatselt vana harjumuse – laenamise – juurde tagasi pöörduda ja asju taas endisel viisil ajama hakata. Minu prognoos on aga, et euro kiire kasutuselevõtmine tänase kursiga ei too leevendust. See muudab võõrutuskuuri tõenäoliselt küll stabiilsemaks, kuid samas ka tunduvalt pikemaks. Aga esialgu annab vähemalt hea enesetunde.

Ma usun, et 2010. aasta tuleb väärtpaberiturudel erinev nii eelmisest kui ka üle-eelmisest. Kõigepealt selle poolest, et erinevate varaklasside vaheline tugev positiivne korrelatsioon väheneb ning turud ei tõuse ega lange enam koos. Ma prognoosin, et maailma aktsiaturud oluliselt ei tõuse ega lange – on aktsiaid, mis tõusevad, ja neid, mis langevad, kuid suuremad aktsiaindeksid tänava tugevat trendi ei leia ega järgi. Sellises olukorras on tarvis mõnevõrra teistsuguseid oskusi kui kahel eelmisel aastal.

Käesoleval aastal on plaanis jälgida rohkem üksikaktsiaid ning mõnevõrra vähem фонде ja indekseid. Ka võlakirjaturud on aastaga muutunud – krediidiriski komponent vähehaaval alaneb ning intressiriski roll tõuseb.

2010 tuleb tõenäoliselt stabiilsem, kuid minu kui fondijuhi jaoks valikute suhtes võib-olla isegi keerulisem ning väljakutsuvam. **LHV**

Õpi investeringute juhtimist asjatundjatelt

Millised nõudmised peaks noor inimene esitama tänapäevasele haridusele? Esimese asjana oodatakse kindlasti seda, et omandatav haridus oleks praktiline.

Tekst: **Piret Rehepapp**
EBS-i turundusjuht

Samuti seostatakse kvaliteetharidust aina enam rahvusvahelisusega, sest üleilmastumise protsess on peatumatu ning tänased noored peavad muutunud maailmas end ka homme mugavalt tundma.

Küsimused, mida noor inimene peaks endale hariduse valikul esitama, võiksid olla järgmised: mida ma pärast lõpetamist teha oskan, kas selle järele on tööturul vajadust ning kas omandatud haridus loob eeldused huvitavaks karjääriks ja eluks ka pikemas perspektiivis.

Alates 2010. aasta sügisest pakub Estonian Business School noortele lisavõimaluse omandada ülaltoodud nõuetele vastav haridus. Koostöös LHV Pangaga on välja töötatud mitmekülgset kogemust pakkuv, Eestis ainulaadne bakalaureusetaseme spetsialiseerumissuund: investeringute juhtimine. Selle suuna loomise ajendiks oli tööturu praktiline vajadus koolitada spetsialiste, kellel on investeerimisvaldkonnas süvendatud teoreetilised teadmised, praktilised oskused ja kõrged eetikastandardid.

Kui esimesel kursusel omandavad tudengid teadmisi algainetes, siis teisel ja kolmandal kursusel järgib õpe juba rahvusvaheliselt tunnusta-

Foto: Andres Kask

TEHTUD:
LHV juhid Erki Kilu ja Erki Kert ning EBS-i rektor Peeter Kross allkirjastasid lepingu detsembri alguses.

tud programmi Chartered Financial Analyst (CFA) ja selle õpikuid. See võimaldab programmi läbinutel minna CFA eksamile ning saada selle eduka sooritamise järel CFA esimese taseme tunnistus, mis on kompetentsuse mõõdupuuks terves maailmas ning võimaldab leida rakendust investeerimisvaldkonnas ka väljaspool Eestit.

Et haridus ja praktikakogemus oleks piisav, tulevad lisaks EBS-i õppejõududele tudengeid koolitama ka LHV juhtivad spetsialistid, kes toovad kaasa oma erialase oskusteabe. Samuti on üliõpilastel võimalik osaleda tasuta LHV „Investeerimiskooli“ seminaridel. Välja on töötatud mitmekülgne pakett, mille raames aitab LHV kaasa tudengite praktika korraldamisele ja juhtimisele LHV-s või rahvusvahelistes partnerorganisatsioonides, korraldab investeerimisportfelli juhtimise praktilise simulatsioonmängu ning toetab tudengeid stipendiumidega kokku 100 000 krooni ulatuses. Parimaid lõpetajaid ootab aga töökoht LHV Pangas! **LHV**

LHV Investeerimiskool

Radisson Blu konverentsikeskuses
Investeerimiskliima
globaalsetel turgudel | 13.04
Visioonist portfelli | 11.05

LHV investeerimiskeskuses
Esimene tutvus LHV Traderiga
8. ja 22.04 | 29.04 (vene k) | 13.05
LHV Trader kasutajatele | 15.04
Turuseminar: Balti turg | 6.05

Teave tel 6 800 400, www.lhv.ee/kool

Tekst: Tiit Efert, pildid: Äripäev

EBS õpetab investeerima

Estonian Business School alustas koostöös LHV Pangaga investeringute juhtimise õpetamist. Rektor **Peeter Kross** loodab, et koostööst kasvab välja programm, mis leiab rahvusvahelist tunnustust, ning et loodud õppekava on atraktiivne ka välisriikide üliõpilastele.

Miks otsustasite alustada EBS-is investeringute juhtimise õpetamist?

Vajadus niisuguse õppe käivitamise järele tuleb noorte suurest huvist investeerimise vastu. Seni on Eestis selle valdkonna spetsialistide koolitamine olnud suuresti pankade endi õlul või on omandatud vastav haridus välismaa ülikoolides.

Peaesmärk ongi luua neile, kes on huvitatud investeerimisspetsialisti elukutsesest, võimalus õppida seda huvitavat eriala Eestis. Otsustamise tegi tunduvalt lihtsamaks asjaolu, et meie plaaniga haakusid kohe LHV Panga juhid, kes tunnevad kõnealuse õppe käivitamise olulisust investeerimispanganduse praktikutena.

EBS-il on investeerimisspetsialistide koolitamisel nn Suprema Akadeemia näol positiivne kogemus juba olemas, nii et meie jaoks on see loogiline jätk senisele arengule.

Kuivõrd on Eestis selle eriala oskajatest puudus ja kes peaks lõpetajatest saama?

Kõrge kompetentsiga investeerimisspetsialiste vajavad nii pangad kui ka paljud teised organisatsioonid pidevalt, nii Eestis kui ka mujal maailmas. Rahandust ja pangandust on Eesti kõrgkoolides ikka õpetatud ja õpetatakse ka tulevikus. Uue spetsialiseerumise käivitamisega läheme investeerimisteadmiste jagamisega sügavuti. Üliõpilased saavad hariduse, mis võimaldab neil kolmeaastase bakalaureuse õppekava läbimise järel sooritada rahvusvahelise Chartered Financial Analyst'i (CFA) esimese taseme kutsestandardi eksam.

Kuivõrd õppetöö käib sellel erialal inglise keeles, siis oletame, et paljud lõpetajad suunduvad varem või hiljem rahvusvahelisele tööturule. Seal aga eeldatakse selle eriala töökohtadele kandideerimisel CFA kutsestandardi olemasolu.

Milline on LHV Panga roll ja huvi selles ettevõtmises?

Meil on väga hea meel, et saime LHV Panga näol endale tugeva koostööpartneri. LHV Panga spetsialistid osalevad õpetamises, samuti on

panga rolliks luua üliõpilastele praktikavõimalusi nii Eestis kui ka väljaspool Eestit. Lisaks tekitab pank ettevõtmist rahaliselt: olulisim on õpikute soetamine ja stipendiumifondi loomine just investeerimiseriala tudengitele.

Kindlasti on LHV Panga üks huve saada tulevikus pangale haritud investeerimisspetsialiste. Minu silmade läbi täidab LHV Pank niisugusel viisil kõrghariduse toetamise kaudu ka tänuväärset missiooni kogu Eesti panganduse ja investeerimiskultuuri arendamisel.

Milliste erialade vastu noored praegu üldse enam huvi tunnevad?

Meie kogemus näitab, et majanduse, ettevõtluse ja juhtimise eriala on jätkuvalt populaarsed. Kui vaadata laiemalt, siis, nagu ikka, on noored huvitatud kõigest, mis on uus ja haarav, olgu see siis tehnika, kunsti, majanduse või muus valdkonnas.

Kas majanduskriis on muutnud noorte suhtumist majandusega seotud erialadesse?

Vajame häid töötajaid

Erki Kilu

LHV Panga juhatuse esimees Praegu puudub Eestis kõrgkool, kus koolitatakse professionaalseid investeerimisspetsialiste, kes saaksid sealt erialase hariduse, oskused ja eetikastandardid. LHV Pank on aastaid korraldanud investeerimiseminare ning nüüd tundus olevat õige aeg käivitada lisaks kvaliteetne kõrgharidusprogramm. Loomulikult soovime selle programmi kaudu leida ja arendada ka LHV Panka potentsiaalseid uusi töötajaid. Kui tööturul ringi vaadata, siis näeme heade investeerimisspetsialistide nappust. Enamik on õppinud omal käel, kuna kõrgkoolid seda eriala ei paku. Eestis on väga vähe inimesi, kes on edukalt sooritanud CFA eksameid.

EBS-il on rahvusvaheliselt hea renomee. Juba teist aastat järjest valis Eduniversal EBS-i maailma 300 parima ärikooli hulka. Samuti on meile suureks tunnustuseks see, et Euroopa tippu kuuluv Lancasteri Ülikooli Juhtimiskool (LUMS) valis meid oma topeltdiplomite programmi partneriks.

Kuidas on teie kooli käekäiku mõjutanud kriis?

Kriis ei ole meie üldseisundit mõjutanud. Huvitav on märkida, et paljud, kes majanduse tõusu ajal pidid töö tõttu ülikooliõpingud katkestama, on nüüd, rahulikumal ajal, jälle õpinguid jätkama tulnud.

Paistab ka, et EBS-i majandusharidus on andnud meie lõpetajatele tugeva ja laiapõhjalise teadmistaasi, mis on neil võimaldanud paindlikult kohaneda muutuvate oludega ja tööturu vajadustega.

Kui rääkida haridusest kui investeeringust, siis milline haridus on parim investeering?

Kahtlemata on investeering heasse haridusse parim investeering, mida saavad lapsevanemad oma laste heaks või noored inimesed ise enda tuleviku jaoks üldse teha. Selle paikapidavust võib näha igal sammul. Väärtusliku hariduse saanud inimeste tegevuse tulemused ja nende elukvaliteet eristub selgelt keskpärasest.

Sissetulek on muidugi tähtis, ent eriala valikul tuleb eelkõige arvestada seda, mis õppija isiksuse ja võimetega kõige paremini sobib. Õige on investeerida selle valdkonna haridusse, kust hiljem leitakse oma tõeline kutsumus. Elame ju ainult kord ning elu peab olema võimalikult täisväärtuslik, põnev ja huvitav. **LHV**

Nagu mainisin, on majanduserialad ikka meenukad. Arvan, et majanduskriis on isegi suurendanud noorte huvi selle valdkonna vastu.

Miks on just nüüd, uue majanduskasvu eel, õige aeg õppida äridust?

Majandust ja äridust on alati õige aeg õppida. Selle valdkonna kvalifitseeritud teadmiste järele on ühiskonnas vajadus igal ajal. Rõhutan just kvalifitseeritud teadmisi, mille oluliseks lähteks on õiges ülikoolis omandatud nüüdisaegne kõrgharidus.

Kuidas hindate EBS-i positsiooni Eesti haridusmaastikul?

EBS-il on kujunenud majandust õpetavate Eesti ülikoolide seas välja kindel ja selgelt omanäoline positsioon. Usun, et eristume oma kõige suuremate konkurentidest – TÜ ja TTÜ majandusteaduskonnast – eelkõige praktilisema suunitluse ja ettevõtlusmaailmale lähemal olemise poolest. Oleme ka üks suurima rahvusvaheliste tudengite ja õppejõudude osakaaluga ülikoole Eestis.

EBS-il on rahvusvaheliselt hea renomee. Juba teist aastat järjest valis Eduniversal EBS-i maailma 300 parima ärikooli hulka.

Töötust ettevõtjaks

Uus ajakiri naistele

Ajal, mil majanduskriis on märkimisväärselt vähendanud kirjastuste reklaamitulu ning hulgaliselt väljaandeid on suletud, otsustasid kaks töötuksjäänut asutada uue väljaande.

Aivi Sau töötab Kalev Meedias mullu sügiseni ilmunud iluteenindajate erialajakirja Avenüü Professional peatoimetajana. „Järgmisel päeval pärast seda, kui teave Kalev Meedias toimunud avalikkuse ette jõudis, olid mu telefon ja e-postkast sõna otseses mõttes punased. Sain nii Avenüü Professionali reklaamiantjatel kui ka lugejatelt arvukalt vastukaja, et iluajakirja on Eestis vaja,” sõnab Sau. Positiivne ja toetav tagasiside andis talle julgust pead mitte norgu lasta ning hakata mõtlema tegevuse jätkamisele.

Turul tekkis tühimik

2009. aastal, kui Kalev Meedia kirjastatud ajakirjad Avenüü ja Avenüü Professional lõpetasid ilmumise ning Ajakirjade Kirjastus oli ühendanud Anne ja Stiili, jäi moe- ja iluteemasid (naiste)ajakirjadest põhjalikumalt käsitlevate väljaannete nišš meediaturul tühjaks. „Moealal täitis selle tühimiku sama aasta sügisel ajakiri Mood, iluvallas aga meie väljaantav ajakiri Iluprofessionaal,” sõnab Aivi Sau.

Et Avenüü Professionalil oli kujunenud välja väga lojaalne reklaamiantjatest koostööpartnerite ring, siis toetasid nad igati Iluprofessionaali turuletulekut. Nad on Sau väitel olnud sõna otseses mõttes nii nõu kui ka jõuga abiks kontakti taastamisel iluteenindajatest lugejaskonnaga ning ajakirja jõudmisel lõpptarbijatest naisteni, keda iluteemad sügavuti huvitavad. Aivi Sau äripartneriks sai Evi Omer, kes vastutab ettevõtte äripoole eest.

Oleme arvestatavaks turundusväljundiks suurele osale ilumaailmas tegutsevatest maaletoojafirmadest.

„Ehkki tänaseks on ilmunud alles kolm ajakirjanumbrit ning praegu valmistame ette neljandat, on rõõm tõdeda, et oleme arvestatavaks turundusväljundiks suurele osale ilumaailmas tegutsevatest maaletoojafirmadest. Tellijaskond suureneb iga päevaga. Südan soojendavad ka e- kirjad lugejatelt, kus nad väljendavad siirast rõõmu selle üle, et Eestis on taas olemas ajakiri, mis käsitleb esimesest leheküljest viimaseni ainult iluteemasid,” lausub Aivi Sau.

Spetsialiseerumata naisteajakirjad seevastu hõlmavad kõigi eluvaldkondade teemasid, mille hulka kuuluvad mood, tervis, pere- ja töösuh- ted, persoonilood avaliku elu tegelastega, toidu- valmistamise ja kodukujundamise ideed jmt. Ühes tavalises, üle sajaleheküljelises ajakirja- numbris pühendatakse ilule keskmiselt kümme kuni kaksteist lehekülge ning seal keskendutak-

se valdavalt uudistoodete tutvustamisele, hooajarendide ülevaadetele ja nõuandartiklitele üldhuvitavatel teemadel.

Töötukassa toetus

Ettevõtjaks hakkamine on Sau sõnul olnud töörohke, ent ääretult põnev aeg. Töötukassalt saadud toetus on andnud vajaliku stardikapitali oma firma, Ilukirjastuse OÜ loomiseks ja tegevuse alustamiseks. „Samuti oli palju abi toetuse taotlemiseks nõutava äriplaani kirjutamisest, mis võimaldas eeskätt iseenda jaoks läbi mõelda, kas valitud tee ikka on õige,” lausub Aivi Sau.

Iluprofessionaaliga on seotud viis inimest: ajakirja peatoimetaja ja poole kohaga toimetaja ühes isikus, tegevjuht (kelle üks olulisemaid tööülesandeid on reklaami müük), kujundaja, osalise koormusega fototöötaja ning keeleteoimetaja.

Aivi Sau sõnul on toimetuse eesmärk kujundada Iluprofessionaalist kvaliteetne ja usaldusväärne paberkanalil ilunõustaja, kust lugejad leiavad vastuseid oma küsimustele ning saavad emotsionaalset tuge enda eest hoolitsemisel. „Tuleviku- ja arenguplaane muidugi on, ent kuna ideed vajavad veel küpsemist, siis ei sooviks ma neid siinkohal laiema avalikkusega jagada,” lõpetab ettevõtja. **LHV**

Uus reisibüroo

Majanduskriis on tugevalt mõjutanud ka reisiäri. Hulk büroosid ja reisikorraldajaid on hädas või juba tegevuse lõpetanud. Ometi on **Urve Künnapu** otsustanud ujuda vastuvoolu.

Künnapu, kes on reisinõustajana töötanud juba aastaid, puutus eelmisel töökohal kokku probleemidega, mida oleks saanud tema sõnul vältida või teisiti lahendada. „Mul kadus tahtmine töötada suuretegevtes, kus just majanduslikult raskel ajal üritatakse töötajatest iga hinna eest viimast välja pigistada – meisse ei suhtunud mitte kui isiksustesse, vaid kui käibeallikasse. Viimastel kuudel tundsin, et olen palgatöölisena end ammendanud. Igast reisibüroost, kus olin töötanud, olin saanud kaasa väärtuslikke kogemusi, mida tahtsin rakendada oma uues ettevõtmises,” meenutab ta.

„Läbisin Tallinna ettevõtlusameti koolituse „Ettevõtluse alused. Äriplaani koostamine”. Koostas äriplaani ja tänu Töötukassa stardiabi programmile on nüüdseks saanud minust väi-

Telli endale või oma sõbrale ajakiri Investeeri! Täida allolev ankeet või saada sooviavaldus e-postiga aadressile info@lhv.ee

Soovin tellida tasuta ajakirja Investeeri! järgmisele postiaadressile:

.....

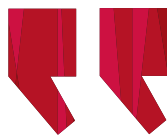
Tellijä nimi

Soovin saada investeerimisteavet ka e-postiga

Soovin LHV tasuta investeerimisenõustamist

Tellijä e-posti aadress

**Väga paljud kliendid
õnnitlesid mind uue alguse
puhul ning kiitsid julget
pealehakkamist.**

keetevõtja ja reisibüroo ASAP Traveli omanik,"
sõnab Urve Künnapu.

Tänu oma turismiala kogemustele, mis on kogunenud üle kümneaastase töö käigus kolmes reisibüroos, ei kartnud Künnapu isetegemist. Tema sõnul on põhiprobleemiks, mis viib firmad raskustesse, see, et puudub ülevaade kulude-tulude tasakaalust. „Nüüd on see minu kontrolli all,” on ta rahul.

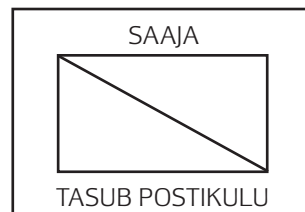
Urve Künnapule meeldib enda sõnul väga klientidega suhelda ja anda neile vajalikke soovitusi. Igapäevaselt lävibki klient ainult teenindajaga – seepärast on teisejärgu-

line, mis firmas see parasjagu töötab. „Enamik kliente võtaks minuga ühendust hoolimata sellest, kus ma töötan. Väga paljud kliendid õnnitlesid mind uue alguse puhul ning kiitsid julget pealehakkamist,” ütleb ettevõtja.

ASAP Travelist on plaan kujundada reisiteenuseid pakkuv ettevõte, mis tegutseb lihtsal põhimõttel: anda kiire ja professionaalne vastus igale reisivaldkonda puudutavale küsimusele. Ettevõtet juhitakse kodukontorist, avalikus kohas asuv büroo puudub. „Hoian sel moel kokku aega ja raha, mis kuluks transpordile ja kontori ülalpidamisele,” lausub Künnapu.

Värske firmaomanik kinnitab, et tal ei ole plaanis kasvatada ASAP Travelit suurettevõtteks. Eesmärk on jääda väikseks reisibürooks, et hoida kvaliteetset ja professionaalset teenindust. Tuleval aastal plaanib Künnapu võtta tööle ka töötajaid – kaks-kolm reisikonsultanti.

Ettevõtja kindel soov on leida uusi ja huvitavaid sihtkohti, mida pakkuda klientidele. „Maailmas on veel palju paiku, mis ootavad, et Eesti inimesed neid avastama lähleks. Tänu ühele oma väga heale kliendile olen ühe sellise juba leidnud. See on Hiina lõunapoolseima maakonna kõige lõunapoolsemal tipul asuv Hainani saar, mis on tuntud kui Aasia Hawaii. Julgen seda kõigile soovitada,” sõnab Urve Künnapu. **LHV**

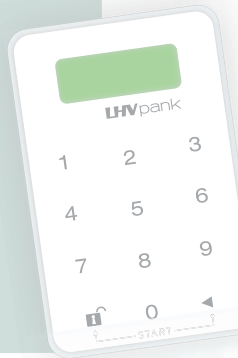
Luba nr 1624

**MAKSTUD VASTUS
EESTI**

Ajakiri Investeeri!
Tartu mnt 2
10145 TALLINN

Algab arveldamine

LHV Pank hakkas alates aprillist pakkuma kõige põhilisemat pangateenust – arveldamist. LHV Pank on liitunud Eesti arveldussüsteemiga ning meie kaudu on võimalik teha nii Eesti-siseseid kui ka välismakseid. Kõik Eesti-siseseid maksed on tasuta. LHV Panga uued kontonumbrid algavad 77-ga (panga tunnuskoode) ning kontonumbri lõppu lisatud kontrollnumber tagab vastavuse Eesti kontonumbri standardile. Innovatsioonia saab erinevalt teistest pankadest hoida LHV Panga kontol ka väärtpabereid – selleks ei pea avama eraldi väärtpaberikontot.

Uued autentimisvahendid

Alates märtsist saab LHV Panga internetikeskkonda siseneda ja seal toiminguid teha uute turvaelementide ID-kaardi, mobiil-ID ja PIN-kalkulaatori abil. Seni kasutusel olnud paroolid jäävad nendega samal ajal kehtima 31. märtsini. Pangatoimingute tegemiseks on ID-kaart, mobiil-ID ja PIN-kalkulaator praegu pakutavatest tuvastamisvõimalustest kõige turvalisemad. Paroolikaarte LHV Pank kasutusele ei võta.

Esimene tegevusaasta kasumiga

Möödunud aasta mais uue pangana tegevust alustanud LHV Pank suutis 2009. aastal kasvata tulusid kolmandiku võrra ja lõpetada aasta 4 miljoni kroonise kasumiga.

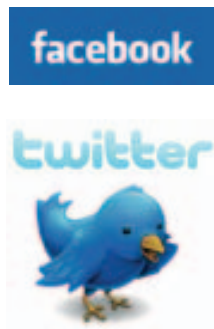
LHV Pank teenis 2009. aastal 39 miljonit krooni teenustasutulust, 8 miljonit krooni intressitulust ja 9 miljonit krooni finantstulust. Kokku moodustasid panga tulud 56 miljonit krooni, kasvades aastaga 34% võrra.

Möödunud aastal teenis LHV Pank 4 miljonit krooni kasumit. Panga bilansimaht suurenes aasta lõpuks 640 miljoni kroonini.

LHV Panga hoiuste maht oli aasta lõpuks kasvanud 505 miljoni kroonini. Sellest 114 mln krooni olid nõudmiseni ja 391 miljonit krooni tähtajalised hoiused. Panga laenuportfelli maht kasvas aasta lõpuks 143 miljoni kroonini. LHV Panga klientide arv suurenes aastaga 19%, jõudes aasta lõpuks 13 000 kliendini.

II samba fondid ajaloo tippudel

Märtsi alguseks olid kõik LHV II samba kohustuslikud pensionifondid saavutanud oma kõigi aegade kõrgeima taseme. Kui konservatiivsed fondid, mis aktsiaturgudele ei investeerinud, jõudsid finantskriisieelsele tasemele poole aastaga, siis suurema aktsiate osakaaluga pensionifondid tõusid uute tippudeni märtsi alguseks. Kuni 50 protsenti aktsiaturgudele investeerivad pensionifondid olid oma viimastel kõrgtasemel 2007. aasta septembris. Keeruline aeg 2007. a. lõpus ja 2008. aastal on 2010. aasta märtsi alguseks tagasi tehtud – LHV II samba pensionifondid on oma uutel tippudel.

Pärsia Lahe Fond kättesaadavamaks

LHV Pärsia Lahe Fond on Rootsi investoritele nüüd kättesaadav nii Rootsi pensionisüsteemi (PPM) kui ka Avanza Banki ja Nordneti fondiplatvormi kaudu. Avanza ja Nordnet on Rootsi suurima turuosaga sõltumatud fondikaubamajad. LHV Pärsia Lahe Fondi avalik pakkumine on registreeritud Rootsis, Soomes, Norras, Eestis, Lätis ja Leedus.

LHV Pank nüüd Facebookis ja Twitteris

Nagu ühele tänapäevasele ja innovaatilisele pangale kohane, on ka LHV Pank nüüd esindatud oma kontoga suurimates sotsiaalmeediakanalites Facebook ja Twitter. Twitteris on eraldi LHV finantsportaal, kust saab värskemaid börsi- ja finantsmaailma uudiseid, samuti on Twitteris panga ametliku tegevust kajastav konto ellhaavee. Facebookis meie fännilehena liitumiseks sisesta otsingusse nimi LHV Pank.

Toetus Peterburi Jaani kirikule

29. märtsil sõlmiti Estonia kontserdisaali laval Eesti riigi, Eesti Kontserdi, Facio Ehituse ning LHV Panga ja DnB Nord Panga vahel Peterburi Jaani kiriku teise ehitusetapi rahastamise kokkulepe, mille tulemusena valmib kirik 2011. a veebruariks.

Praeguseks on Peterburi Jaani kirik saanud tagasi oma esialgse välisilme: paigale on asetatud tornikiiver, taastatud on altariosa ja kiriku fassaad koos endisaegsete aknaavaustega.

Kiriku taastamise teine etapp ehk kõikide sisetööde tegemine oli siiani ilma selge rahastamisskeemita. Pikka aega rippus õhus kahtlus, et taastatud fassaadiga hoone tuleb konserveerida ning selle lõplik valmimine lükkub ebamäärasusse tulevikku.

Peterburi Jaani kirik 19. sajandi lõpus.

MAJANDUS. UUDISED. ANALÜÜS.

WWW.E24.EE

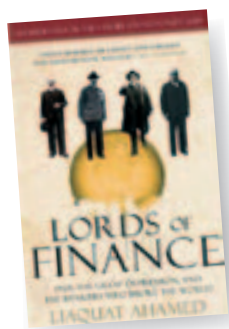
Värske lugemisvara

Hoolitseme järjepidevalt selle eest, et LHV raamatukogu riulid täituksid uue ja huvitava finantskirjandusega. Märtsist võib meie investeerimiskeskusest koju laenutada päris trükisooje teoseid.

Michael Lewis
The Big Short: Inside the Doomsday Machine
(2010)

Tunnustatud bestselleris „Liar’s poker” üle kahekümne aasta tagasi Wall Streeti köögipoolt kirjeldanud Michael Lewis paljastab oma värseimas teoses asjaolusid, mis viisid Ameerika Ühendriigid mitmekümne aasta suurimasse finants- ja majanduskriisi. Seda lugu jutustab ta kolme kaasahaarava subjekti kaudu, kes olid panustanud põhiootusi teadlikult eirates kõige vastu, mis vähegi seotud hüpoteeklaenudega. Lewise suurimaks plussiks on tema oskus teha keerulised finantsmõisted lihtsas keeles arusaadavaks ning haarata lugeja teemasse sisse, justkui oleks tegu kõrgetasemelise romaaniga.

Liaquat Ahamed
Lords of Finance: 1929, the Great Depression, and the Bankers Who Broke the World
(2010)

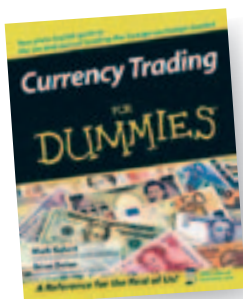
Levinud arvamuse kohaselt usutakse, et 1929. aastal alanud Suure Depressiooni käivitasid sündmused, mis ei allunud ei ühegi inimese ega ka valitsuse kontrollile. Tegelikuses polnud aga tegu sugugi mitte müstiliste jõududega, vaid – nagu kirjutab Liaquat Ahamed – sündmuste katalüsaatoriks kujunesid nelja keskpankuri tehtud otsused. Iga lugeja võib seega endalt küsida, kas ka praegust kriisi oleks võinud vältida, kui keskpankade mõjukad juhid poleks rooli teatud suunas keeranud. Financial Times ja Goldman Sachs peavad seda teost 2009. aasta parimaks ärraamatuks.

Vicky Ward
The Devil's Casino: Friendship, Betrayal, and the High Stakes Games Played Inside Lehman Brothers
(2010)

Hiljaaegu avaldatud 2200-leheküljeline Lehman Brothersi raport tõi päevavalgele suurpettuse, kuidas finantskriisi käivitanud investeerimispank oli aastaid kasutanud repotehinguid, et peita oma tegelikku majanduslikku seisut. Vicky Wardi raamat aitab mõista paljude raportis välja toodud Lehmani rumalate otsuste tagamaid. Ühtlasi joonistub välja tõsiasi, et Lehmani töökultuur meenutas rohkem renessansiaegset feodaalset õukonda kui pank: kes ütles kuningale midagi vastuvõetamatut, heideti õukonnast välja. Nagu üks töötaja nendib, kasvab sellest välja valede kultuur, kus töötajatele räägiti ühte petujuttu ja turule teist. **LHV**

Tule tutvu meie investeerimis- ja kauplemiskirjanduse täieliku valikuga LHV raamatukogus või uuri lähemalt finantsportaalisis „Investeerimiskooli” leheküljelt.

Mark Galant
Currency Trading for Dummies
(2007)

Valuutakauplemist peetakse maailma kõige suuremaks turuks, kus päevas vahetatakse positsioone rohkem kui 3 triljoni dollari väärtuses, mis ületab globaalsete aktsiaturgude keskmise päevakäibe üle kümne korruga. Galanti teos annab hea ülevaate sellest, kuidas toimib pankadevaheline *forex*-turg, kuidas kasutada tehnilist analüüsi ning valida endale sobiv maakler või platvorm. Ühtlasi tuuakse välja valuutade omadused eri ajal ning antakse nõu sobiva strateegia valimisel.

REEDE VABAKS!

Meie tarkvara abil saate töö vähemalt 20% kiiremini tehtud.
Kas võtate reede vabaks või kasutate aega kuidagi teistmoodi, see on teie otsustada.

Merit aktiva
teeb raamatupidamise lihtsamaks

Merit Aktiva on Eesti populaarseim väikefirma raamatupidamisprogramm. Aktivaga on raamatupidamise tegemine nii lihtne, et igaüks saab sellega hakkama.

MERIT Palk
Teeb palgaarvestuse lihtsamaks

Merit Palk on enim kasutatav palgaprogramm Eestis, mis tagab alati õige maksuarvestuse ja muudab palkade arvestamise oluliselt lihtsamaks.

Microsoft Dynamics NAV
TEEB TEIE MOODI

Microsoft Dynamics NAV tarkvara täislahendus väikestele ja keskmistele firmadele, mis katab firma tegevuse kõik valdkonnad. Dynamics NAV on kohandatav just teie ettevõtte vajaduste järgi.

Tallinn telefon 617 7111, tallinn@merit.ee, Tartu telefon 731 2412, tartu@merit.ee, Pärnu telefon 443 3679, parnu@merit.ee, Jõgeva telefon 776 2340, jorgeva@merit.ee, Põltsamaa telefon 776 8361, poltsamaa@merit.ee

Tasuta klienditugi 776 9333
www.merit.ee

LHV Privaat- pangandus

Ettevõtjale

Äri-laenu- ja Eesti-sisesed garantiid / Laenu börsil noteeritud väärtpaperite tagatisel / Ettevõtete nõustamine (M&A) / IPO-d

Erakliendile

Portfelli- ja finantsnõustamine / Väärtpaperikonto ja arveldused / Pensionifondid

“

LHV Privaatpangandus on sinu ja LHV meeskonna vaheline suhe. Oleme valmis otsima vastuseid sinu kõigile finantsalastele küsimustele ning jagama oma parimaid ideid.

Indrek Nuume
LHV Privaatpanganduse juht

LHVpank

6 800 400 private@lhv.ee lhv.ee

Tutvu finantsteenuse tingimustega lhv.ee ning vajaduse korral konsulteerimele asjatundjaga.